

Lapsen ääni 2026

Lasten kokemuksia hyvinvoinnista,
arjesta ja pienituloisuudesta.

Pelastakaa Lapset

Lapsen ääni 2026

Lasten kokemuksia hyvinvoinnista, arjesta ja pienituloisuudesta.

Mitä lapset ja nuoret ajattelevat arjestaan ja hyvinvoinnistaan? Miltä tulevaisuus näyttää heidän silmissään? Minkälaisia toiveita heillä on elämässään? Miten perheen taloudellinen tilanne vaikuttaa lasten näkemyksiin ja kokemuksiin?

Näitä kysymyksiä tarkastelemme vuoden 2026 Lapsen ääni -kyselyssä. Tarkoituksenamme on aiempien vuosien tapaan nostaa lasten ja nuorten omaa ääntä kuuluviin ja tuoda heidän näkemyksiään esille. Eriyistä huomiota kiinnitämme lasten ja nuorten pienituloisuuden kokemuksiin. Näin pyrimme tekemään näkyväksi lasten kokemaa köyhyyttä ja lisäämään ymmärrystä lapsiperheköyhyydestä, joka on Suomessa lisääntynyt huolestuttavalla vauhdilla.

Kyselyn aineisto on kerätty kahdessa osassa. 7.–28.5.2026 vastauksia kerättiin Verianin väestöedustavassa internetpaneelissa manner-Suomen alueella yhteensä 1058 iältään 9–17-vuotiaalta. Kysely sisälsi määrällisiä kysymyksiä ja sen tulokset esitellään raportin ensimmäisessä osassa.

27.4.–17.5.2026 vastauksia kerättiin Pelastakaa Lasten toteuttamalla Webropol-verkkokyselyllä. Kysely oli suunnattu 12–17-vuotiaille, ja se oli saatavilla suomeksi ja ruotsiksi. Kyselyyn saatiin 1067 vastausta. Kysely käsitti pääasiassa laadullisia kysymyksiä, joi-

den avulla vastaajat pystyivät kuvailemaan kokemuksiinsa ja näkemyksiään sanallisesti. Kaikki raportin sitaatit ovat verkkokyselystä. Verkkokyselyn tulokset esitellään raportin toisessa osassa. Raportin kolmas osa keskittyy ratkaisuehdotuksiin ja suosituksiin.

Lapsen ääni -selvitys osoittaa perheen taloudellisen tilanteen vaikuttavan moneen osa-alueeseen lasten ja nuorten elämässä. Heikosti toimeentulevilla on useimmin arjessaan erilaisia aineellisen puutteen kokemuksia sekä rajallisemmat mahdollisuudet osallistua vapaa-ajan tekemisiin. Kulutuskeskeisessä maailmassa rahan puute tarkoittaa lapsille usein ulkopuolelle jäämistä. Vaikka heikosti toimeentulevien perheiden lapsilla ja nuorilla on erilaisia tapoja pärjäämisensä edistämiseksi, koetaan näihin liittyvän myös haasteita. Esimerkiksi kirpputoreilla ei välttämättä voi enää myydä, ilman että se vaikuttaa tukiin ja kauppojen omien ”halpismerkkien” hinnan nousu huolestaa. Keskeistä hyvinvoinnille ovat kokemukset itsestä ja omista mahdollisuuksista, jotka ovat Lapsen ääni -kyselyn perusteella heikosti toimeentulevilla selvästi negatiivisemmat. Myös usko ja luotto mielekkään työpaikan löytymiseen tulevaisuudessa on heikompaa.

Nuorten heikentynyt tulevaisuususkon on herättänyt Suomessa syystäkin paljon keskustelua ja huolta. Eri-laisia ratkaisuja on esitetty, joista yhtenä Opetus- ja

kulttuuriministeriön asiantuntijatyöryhmän loppuraportissa esiin nostettu lapsiperheköyhyyden vähentäminen. Lapsen ääni -kyselyn tulosten perusteella voi todeta, että ehdotus on kannatettava ja sille on olemassa vankat perusteet. Pienituloisuus heikentää selvästi lasten ja nuorten uskoa ja luottamusta tulevaisuuteen, ja tämän vuoksi asiaan on tarpeen suhtautua vakavasti.

Pelastakaa Lapset on tehnyt Lapsen ääni -kyselyä vuodesta 2001 lähtien. Kyselyllä pyritään edistämään lapsen oikeutta ilmaista mielipiteensä ja tulla kuulluksi. Lasten kokemuksia ja näkemyksiä on tärkeää kuulla ja ottaa huomioon, kun tehdään lasten ja perheiden hyvinvointiin vaikuttavia päätöksiä. Lasten arjen kokemusten ja näkemysten huomioiminen tukee lapsen edun ensisijaisuutta yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

Lapsen ääni on selvitys, ei tieteellinen tutkimus. Lapsen ääni avaa oven lasten ja nuorten kokemusmaailmaan. Kyselyssä lapset ja nuoret pääsevät kertomaan, miten he asioita kokevat ja niitä tulkitsevat. Lasten kokemukset piirtävät ajankohtaista kuvaa yhteiskunnallisesta tilanteesta ja lasten ja nuorten kokemasta arjesta. Jotta tämä tieto saavuttaa myös päätöksentekijät, on raportin loppuun koottu lasten omia ratkaisuja ja Pelastakaa Lasten suosituksia lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä köyhyyden ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi.

Raportin työstössä on ollut mukana Pelastakaa Lasten nuorten vaikuttajaryhmän jäseniä. Ryhmässä on 14 13–17-vuotiasta nuorta. Nuoret osallistuivat raportin tiimoilta työpajatyöskentelyyn, jossa vaikuttajaryhmän kanssa käytiin läpi Lapsen ääni -raportin sisältöjä sekä työstettiin raportin esipuhe ja ystäväkirjasivut.

Nuorten vaikuttajaryhmän esipuhe

Lapset eivät voi valita omia lähtökohtiaan, siksi päätöksiä tehtäessä pitäisi kuunnella heitä, joita päätökset koskevat. Pienituloisuus näkyy lasten ja nuorten arjessa monin tavoin. Kunnon vaatteisiin ja ruokaan ei aina riitä rahaa, eikä kaikilla ole varaa koulumatkoihin, harrastuksiin tai yhteiseen tekemiseen kavereiden kanssa. Monissa perheissä joudutaan pohtimaan, riittävätkö rahat ruokaan, lääkkeisiin tai laskuihin.

Pienituloisuuden takia lapset ja nuoret eivät aina voi tehdä ikätasolleen tavallisia asioita. Harrastukset jäävät pois, koska varusteet ja maksut ovat liian kalliita. Luokkaretki voi jäädä väliin, eikä kavereiden kanssa voi lähteä elokuviin tai syömään. Tämä aiheuttaa ulkopuolisuuden kokemuksia ja eriarvoisuutta.

Pienituloisuus ei ole vain rahan puutetta. Se näkyy huolena, häpeänä, ahdistuksena ja pelkona tulevaisuudesta. Lapset ja nuoret joutuvat kantamaan vastuuta ja murehtimaan asioita, joiden ei pitäisi kuulua heille. Huoli siitä, riittävätkö rahat ruokaan, asumiseen tai muihin välttämättömiin menoihin, vaikuttaa jaksamiseen, koulunkäyntiin ja hyvinvointiin.

Lasten ja nuorten ääntä ja kokemuksia tulee kuulla enemmän. Jokaisella lapsella pitäisi olla mahdollisuus harrastaa, osallistua ja kasvaa ilman jatkuvaa huolta perheen toimeentulosta. Nuorten pitää pystyä uskomaan tulevaisuuteen ja panostamaan esimerkiksi omaan koulutukseensa.

Nuorten vaikuttajaryhmän jäsenenä haluamme olla mukana parantamassa lasten, nuorten ja perheiden elinoloja. Haluamme tuoda esiin uusia näkökulmia ja kokemuksia pienituloisuudesta. Haluamme tuoda esiin nuorten eriarvoisia mahdollisuuksia ja lisätä päättäjien tietoa niistä. Nuoret eivät saa voida pahoin eikä joutua ulkopuolelle kavereistaan.

Panostakaa siihen, että meidän lasten ja nuorten, usko tulevaisuuteen säilyy.

Ystäväkirjasivu

Ystäväkirja on työstetty Pelastakaa Lasten nuorten vaikuttajaryhmässä elokuussa 2026 ryhmätyönä. Vastaukset sekä osa kysymyksistä ovat nuorten muotoilemia.

Ystäväkirjasivuja työsti 13 nuorta, jotka ovat iältään 13–17-vuotiaita.

Lempitekemiseni:

Kavereiden kanssa oleminen, mopolla ajo, matkustaminen, elokuvien katsominen, omat harrastukset, kuntosali, musiikin kuuntelu, muiden kanssa puhuminen, kirjoittaminen, taide, miekkailu, ratsastus ja korttipelit.

Minua huolettaa eniten...

Konfliktit, sodat ja terrorismi (!!!), ilmastonmuutos, ylikulutus, Suomen taloustilanne ja inflaatio sekä työllisyystilanne. Minua huolettaa vähemmistöjen tilanteen huonontuminen, lisääntyvä viha ja rasismi, äärioikeiston ja fasismin nousu. Huolettaa myös vanhempien hyvinvointi, lasten mielenterveys ja kriittisen ajattelun heikentyminen.

KUVAT: MINNA VANIO / PELASTAKAA LAPSET

Miten aikuisten pitäisi kohdata nuoret?

Silleen, miten kohtaisi tulevia aikuisia/yhteiskunnan jäseniä. Et ei pilaisi koko sukupolven mainetta. Nuoret pitäisi kohdata yksilöinä, eikä yhtenä stereotyyppisenä ryhmänä. Rennosti niin, että saa nuoren tuntemaan olonsa turvalliseksi ja kunnioittavasti, samalla tasolla ollen. Pitäisi kohdata tasapuolisesti, mutta ikätason/kehityksen mukaan. Ei saisi arvostella, kun kohtaa nuoren.

Millaisessa Suomessa toivoisit lasten ja nuorten elävän tulevaisuudessa?

Suomessa, jossa vähävaraisuus ei olisi niin monen nuoren huoli. Jossa kaikilla olisi turvallinen lapsuus. Saisi helpommin ja nopeammin apua. Sellaisessa, jossa elämisen ei tarvitsisi olla vain selviytymistä ja jatkuvia huolia. Sellaisessa, jossa jokainen nuori saisi olla oma itsensä. Tasa-arvoisessa ja yhdenvertaisessa Suomessa, missä ihmiset auttaisivat toisiaan.

Jos aikuiset olisivat yhden päivän nuoria, haluaisimme että...

He kokisivat sen, kun haluat luokkaretkelle Lintsille, mutta ei ole varaa. Kaverit hakee leffaani ja joudut säästää rahaa, että saat edes yhden lipun. Koulussa ei ole tarpeeksi opettajia auttamaan tehtävissä. Sinua kiusataan, koska ei ole varaa ja olet yksin ja ahdistunut. He näkisivät, kuinka huono nykynuorten mielenterveys on. Näkisivät päihdeongelmien skaalan ja miten vähän niihin saa nuorena apua.

Jos saisi olla yhden päivän ”maailman kuningas”...

Lopettaisin sodat kokonaan. Laittaisin demokratian toimimaan ympäri maailmaa sujuvasti. Rahat jaettaisiin tasan. Huolehtisin kaikille katon päälle ja mahdollisuuden käydä koulua. Kouluissa annettaisiin tukea niille, jotka sitä tarvitsee. Nälänhätä lopetettaisiin. Poistaisin tarpeen kilpailulle selviytymisestä ihmisten välillä.

Sisältö

1.OSA: NUMEROKATSAUS – MÄÄRÄLLISEN KYSELYN TULOKSET	8
Näkemyksiä perheen taloudellisesta tilanteesta.....	10
<i>Taloudellisen tilanteen kehittyminen viimeisen vuoden aikana.....</i>	<i>11</i>
<i>Perheen taloudelliseen tilanteeseen liittyviä kokemuksia</i>	<i>12</i>
Aineelliset mahdollisuudet.....	13
Hyvinvoinnin kokemukset	14
Vapaa-ajan osallistumismahdollisuudet	15
<i>Harrastusmahdollisuudet</i>	<i>16</i>
Tulevaisuusnäkömät	18
2. OSA: NUMEROIDEN TAKANA – VERKKOKYSELYN TULOKSET	20
Perhetausta	22
Näkemyksiä perheen taloudellisesta tilanteesta.....	23
<i>Näkemyksiä hyvään taloudelliseen tilanteeseen.....</i>	<i>24</i>
<i>Näkemyksiä heikkoon taloudelliseen tilanteeseen: perustarpeiden puutetta ja huolta</i>	<i>25</i>
Leikkausten vaikutukset näkyvät vähävaraisten perheiden arjessa	27
Vapaa-ajan ja harrastamisen mahdollisuudet eriytyvät taloudellisen tilanteen mukaan	28
Koulujen kesälomat aiheuttavat taloudellista huolta vähävaraisissa perheissä	29
Kokemukset hyvinvoinnista ja palveluiden saannista.....	30
Tulevaisuusnäkömät	32
OSA 3. RATKAISUEHDOTUKSIA JA SUOSITUKSIA	34
Lasten ja nuorten ratkaisuehdotuksia	35
<i>Taloudellisesti vaikeassa tilanteessa olevien perheiden tukeminen.....</i>	<i>35</i>
<i>Lasten ja nuorten terveisiä päättäjille</i>	<i>40</i>
Pelastakaa Lasten suositukset lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi	44

Lapsen ääni -kysely 2026		Hyvin toimeentulevat	Kaikki vastaajat	Heikosti toimeentulevat *
Lasten kokemukset aineellisesta puutteesta	<i>Ei riittävästi ja säännöllisesti ruokaa kotona</i>	7 %	7 %	11 %
	<i>Ei uusia vaatteita</i>	10 %	15 %	32 %
	<i>Ei omaa tietokonetta tai padia</i>	9 %	16 %	33 %
Lasten kokemukset hyvinvoinnista	<i>Kokee pärjäävänsä elämässä hyvin</i>	54 %	45 %	26 %
	<i>Kokee mielenterveytensä hyväksi</i>	42 %	34 %	18 %
	<i>Huolissaan vanhempien jaksamisesta</i>	12 %	20 %	38 %
	<i>Huolissaan perheen taloudellisesta tilanteesta</i>	12 %	23 %	51 %
Lasten kokemukset vapaa-ajan mahdollisuuksista	<i>Pystyy osallistumaan vapaa-ajan tekemisiin kavereiden tavoin</i>	81 %	65 %	27 %
	<i>Pystyy matkustamaan tai lomailemaan perheen kanssa</i>	68 %	57 %	34 %
	<i>On mielekäs harrastus</i>	90 %	81 %	62 %
Tulevaisuudessa luottaa ja uskoo löytävänsä itselleen	<i>Mielekkään opiskelupaikan</i>	89 %	78 %	60 %
	<i>Mielekkään työpaikan</i>	79 %	64 %	43 %
	<i>Tärkeitä ihmissuhteita</i>	88 %	80 %	67 %

* Tässä raportissa vastaajat, jotka ovat valinneet vaihtoehdot tulee toimeen erinomaisesti tai melko mukavasti, kuvataan hyvin toimeentuleviksi. Heikosti toimeentuleviksi on määritelty ne vastaajat, jotka ovat valinneet jommankumman vaihtoehdoista "joudumme tinkimään ajoittain" tai "joudumme tinkimään lähes kaikesta".

1. OSA: Numerokatsaus – Määrällisen kyselyn tulokset

Määrällinen tiedonkeruu (Verian) toteutettiin väestöedustavassa internetpaneelissa 7.–28.5.2026. Kyselyyn vastasi 1058 iältään 9–17-vuotiasta lasta ja nuorta manner-Suomen alueelta. Aineisto on edustava otos ja se on painotettu vastaajien sukupuolen, iän ja asuinalueen mukaan vastaamaan väestöä tässä ikäryhmässä. Tulosten luottamusväli on kokonaisotoksen osalta $\pm 3,1$ %-yksikköä (50 % tulostasolla).

Kysely toteutettiin suomeksi. Tulosten esittelyssä prosenttiluvut on pyöristetty kokonaisluvuiksi.

Kuvio 1. Verian-kyselyn vastaajien taustatiedot

Näkemyksiä perheen taloudellisesta tilanteesta

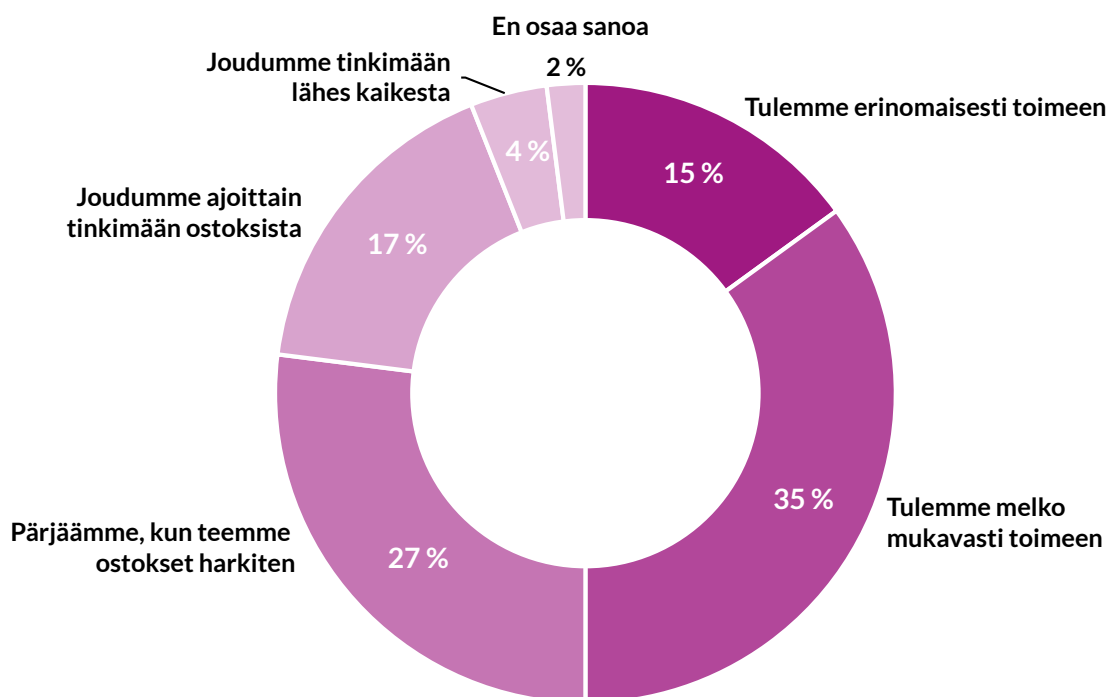
Vastaajien näkemystä perheensä taloudellisesta tilanteesta kysyttiin kysymyksellä, *Miten kuvaisit omaa ja perheesi taloudellista tilannetta ja käytettävissänne olevaa rahamäärää tällä hetkellä?*

Perheiden tosiasiallista tulotasoa ei selvitetty kyselyn yhteydessä, vaan kyse on vastaajien omasta kokemuksesta perheen taloudellisesta tilanteesta.

Yhteensä puolet vastaajista koki perheensä tulevan toimeen erinomaisesti (15 %) tai melko mukavasti (35 %). Vastaajista 27 prosenttia arvioi perheensä tulevan toimeen, kun ostokset tehdään harkiten. 17 prosenttia vastaajista kertoi joutuvansa ajoittain tinkimään ostoksista ja neljä prosenttia kertoi joutuvansa tinkimään lähes kaikesta. Vastaajista kaksi prosenttia valitsi vaihtoehdon ”en osaa sanoa”.

Jatkossa tässä raportissa kuvataan hyvin toimeentuleviksi niitä vastaajia, jotka ovat vastanneet perheensä tulevan toimeen erinomaisesti tai melko mukavasti (50 %). Heikosti toimeentuleviksi kuvataan puolestaan niitä vastaajia, jotka ovat kertoneet perheensä joutuvan tinkimään ajoittain tai lähes kaikesta (21 %). Joidenkin kysymysten kohdalla tarkastellaan vastauksia jokaisen vastaajaryhmän kohdalta, jolloin saadaan näkyviksi eri luokkien sekä ääripäiden erot.

Kuvio 2. Perheen taloudellinen tilanne

Taloudellisen tilanteen kehittyminen viimeisen vuoden aikana

Tämän vuoden kyselyssä kysyttiin myös vastaajien arviota taloudellisen tilanteen kehittymisestä kysymyksellä: *Miten oma tai perheesi taloudellinen tilanne on kehittynyt viimeisen vuoden aikana?*

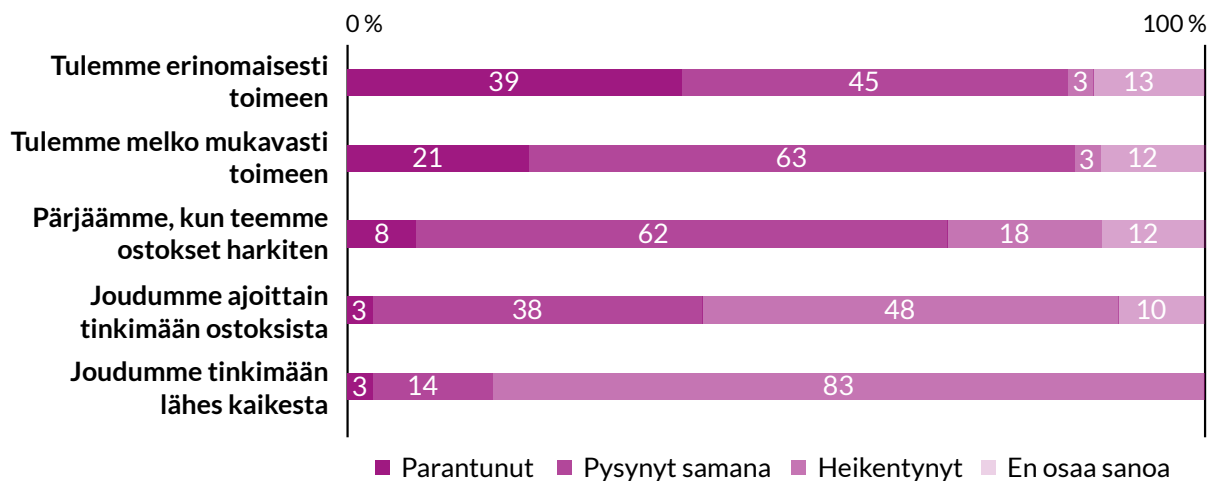
Kaikista vastaajista yli puolet (53 %) arvioi oman tai perheensä taloudellisen tilanteen pysyneen samana. 18 prosenttia vastaajista arvioi taloudellisen tilanteen heikentyneen viimeisen vuoden aikana ja 16 prosenttia vastaajista arvioi tilanteen parantuneen.

Kun tarkastellaan vastauksia suhteessa vastaajien taloudelliseen tilanteeseen, huomataan erojen kasvavan. Heikossa taloudellisessa asemassa olevissa perheissä tilanne on huonontunut entisestään, kun taas hyvin toimeentulevissa perheissä tilanne on monen kohdalla parantunut tai pysynyt samana. Niistä vastaajista, jotka kertovat joutuvansa tinkimään lähes kaikesta, 83 prosenttia kertoo taloudellisen tilanteen heikentyneen viimeisen vuoden aikana ja vain kolme prosenttia kertoo tilanteen parantuneen. Vastaajista, jotka joutuvat ajoittain tinkimään ostoksista, 48 prosenttia kertoo tilanteen parantuneen. Vastaajista, jotka joutuvat ajoittain tinkimään ostoksista, 48 prosenttia kertoo tilanteen heikentyneen ja 19 prosenttia kertoo sen parantuneen.

Erinomaisesti toimeentulevista 39 prosenttia kertoo taloudellisen tilanteensa parantuneen kuluneen vuoden aikana ja vain kolme prosenttia kertoo sen heikentyneen. Melko mukavasti toimeentulevista 21 prosenttia arvioi taloudellisen tilanteensa parantuneen ja kolme prosenttia arvioi sen heikentyneen viimeisen vuoden aikana.

Huomionarvoista on myös kokemukset taloudellisen tilanteen kehittymisestä suhteessa koulutustaan: ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevista 29 prosenttia vastaa perheensä taloudellisen tilanteen heikentyneen kuluneen vuoden aikana ja vain 8 prosenttia kokee tilanteen parantuneen. Lukiolaisista sen sijaan 19 prosenttia kertoo tilanteen heikentyneen ja 19 prosenttia kertoo sen parantuneen.

Kuvio 3. Taloudellisen tilanteen kehittyminen viimeisen vuoden aikana

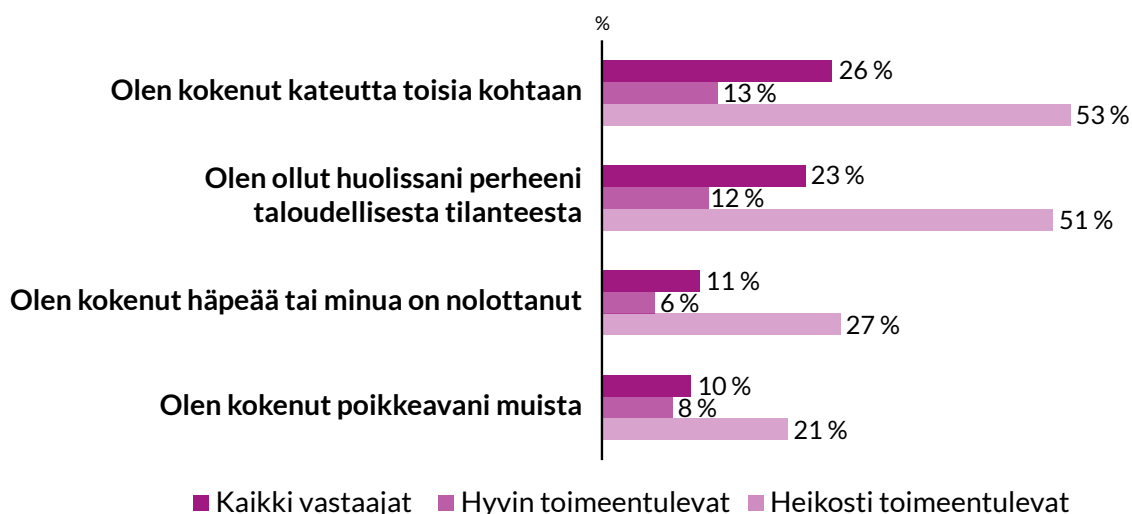
Perheen taloudelliseen tilanteeseen liittyviä kokemuksia

Taloudellisella tilanteella on yhteyttä erilaisiin negatiivisiin kokemuksiin, kuten vastaukset kysymykseen *”Mitä seuraavista asioista olet kokenut perheesi taloudellisen tilanteen vuoksi?”* osoittavat.

Kaikista vastaajista 26 prosenttia kertoo kokeneensa kateutta toisia kohtaan, heikosti toimeentulevien kohdalla näin koki yli puolet (53 %). Taloudelliseen tilanteeseen liittyä olennaisesti myös huolen kokemukset: heikosti toimeentulevista huolta perheen taloudellisesta tilanteesta oli kokenut noin puolet (51 %), kun luku oli kaikkien vastaajien kohdalla 23 prosenttia.

Kaikista vastaajista 11 prosenttia oli kokenut häpeää tai nolostumista luvun ollessa heikosti toimeentulevien kohdalla 27 prosenttia. Myös kokemus itsestä muista poikkeavana oli yleisempää heikosti toimeentulevilla, joista näin koki 21 prosenttia. Kaikkien vastaajien kohdalla luku oli kymmenen prosenttia.

Kuvio 4. Kokemukset taloudellisen tilanteen vuoksi

Aineelliset mahdollisuudet

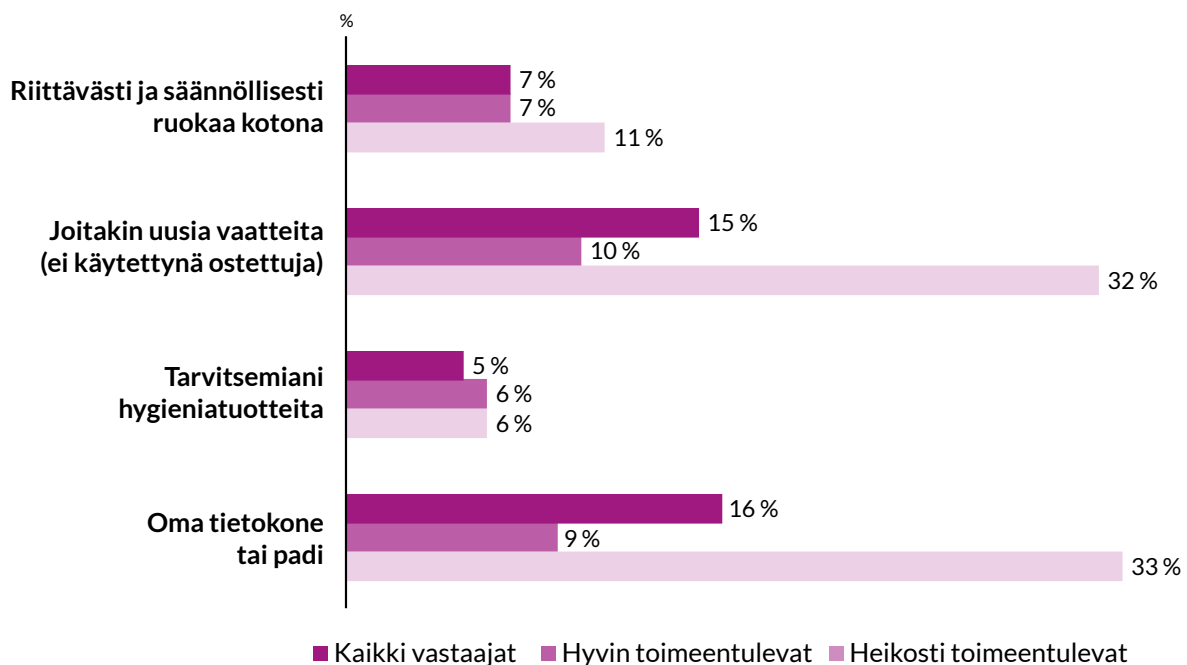
Vaikka suurimmalla osalla vastaajista on varaa arjessa tarpeelliseksi katsottuihin asioihin, esiintyy lasten ja nuorten arjessa myös puutetta muun muassa ruuan, uusien vaatteiden, tietokoneen sekä hygieniatuotteiden osalta.

Kaikista vastaajista seitsemän prosenttia kertoi, ettei heillä ole säännöllisesti ja riittävästi ruokaa, koska siihen ei ole varaa. Heikosti toimeentulevien vastaajien kohdalla luku on 11 prosenttia. Tarkasteltaessa kahta alinta tuloluokkaa ilmenee, että erot luokkien välillä ovat suuret: alimmassa luokassa (joudumme tinkimään lähes kaikesta) 25 prosentilla vastaajista ei ole varaa riittävään ja säännölliseen ruokaan. Seuraavassa luokassa (joudumme tinkimään ajoittain) luku on seitsemän prosenttia.

Kysymykseen ”Onko sinulla joitakin uusia vaatteita” 15 prosenttia kaikista vastaajista vastasi, ettei uusiin vaatteisiin ole varaa. Heikosti toimeentulevilla luku on 32 prosenttia. Omaan tietokoneeseen tai padiin ei ollut varaa 16 prosentilla kaikista vastaajista ja 33 prosentilla heikosti toimeentulevista.

Hygieniatuotteista on hyvä huomioida heikosti toimeentulevien kuuden prosentin kohdalla kahden alimman tuloluokan väliset erot. Niistä vastaajista, jotka joutuvat tinkimään lähes kaikesta, 13 prosentilla ei ole varaa tarvitsemiinsa hygieniatuotteisiin luvun ollessa neljä prosenttia niillä, jotka joutuvat tinkimään ajoittain. Huomionarvoista on lisäksi se, että hygieniatuotteiden puutteesta kärsivät enemmän tytöt (7 %) kuin pojat (3 %) ja että hygieniatuotteiden puute korostuu 16–17-vuotiaiden vastauksissa (11 %). Esimerkiksi kuukautisköyhyys nousee esiin Lapsen äänen verkkokyselyn avovastauksissa, ja se voi osaltaan muiden hygieniatarpeiden rinnalla selittää tyttöjen suurempaa osuutta.

Kuvio 5. Koska perheelläni ei ole varaa, minulla ei ole

Hyvinvoinnin kokemukset

Kyselyssä selvitettiin vastaajien hyvinvointiin liittyviä kokemuksia viimeisen puolen vuoden aikana kysymyksellä *Mitä seuraavista asioista olet kokenut viimeisen puolen vuoden aikana?*

Vastauksista käy ilmi, että kokemuksiin vaikuttavat sekä taloudellinen tilanne että ikä. Kun hyvin toimeentulevista 63 prosenttia kertoi tunteensa itsensä onnelliseksi viimeisen puolen vuoden aikana, heikosti toimeentulevista näin koki 35 prosenttia. Samansuuntaisia tuloksia on näkyvissä esimerkiksi elämässä pärjäämisen osalta. Tulokset osoittavatkin, että onnellisuuden, itsestään pitämisen ja elämässä pärjäämisen kaltaiset kokemukset ovat sitä harvinaisempia, mitä heikompi perheen taloudellinen tilanne on.

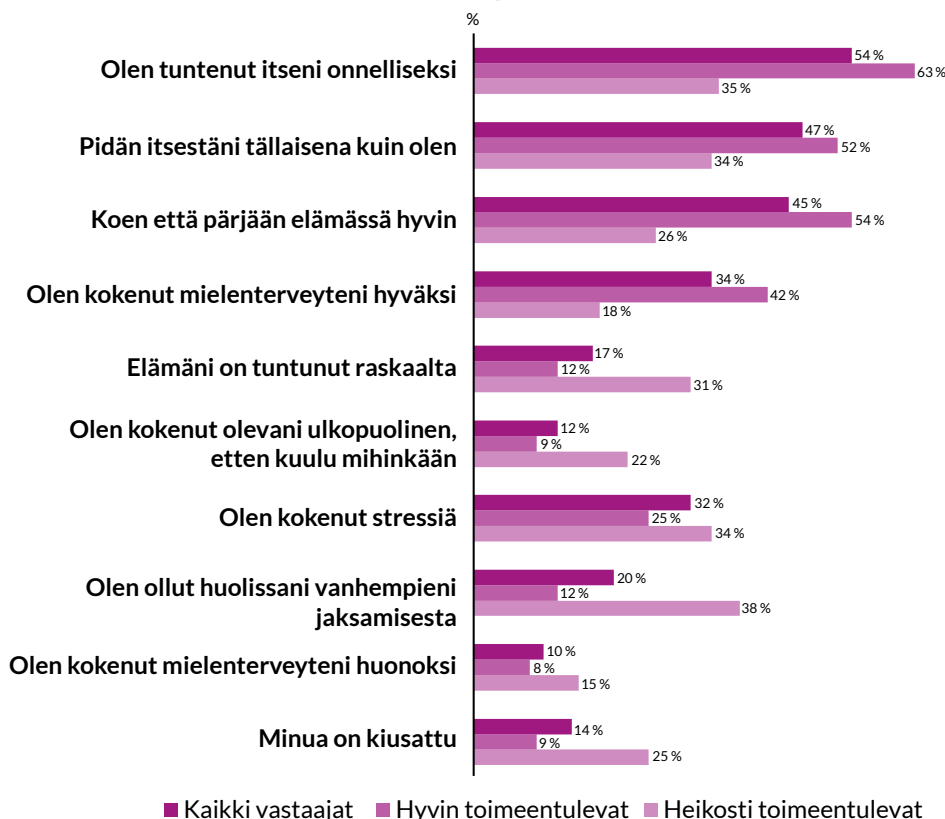
Vastaavasti kokemukset kiusatuksi tulemisesta, elämän tuntumisesta raskaalta ja ulkopuolisuudesta ovat yleisempiä heikosti toimeentulevien joukossa. Myös kokemukset mielenterveydestä ovat yhteydessä toimeentuloon, kuten kuvioista 6 ilmenee.

Hyvinvoinnin kokemusten tarkastelu iän mukaan paljastaa iällä olevan vaikutusta lasten ja nuorten kokemuksiin. Esimerkiksi itsensä onnelliseksi tunteita oli kaikista vastaajista 54 prosenttia. Iän karttuessa onnellisuus kuitenkin laskee: 9–11-vuotiaista 61 prosenttia koki olleensa onnellinen, 16–17-vuotiaista enää 47 prosenttia.

Sama näkyy myös muissa kokemuksissa. Esimerkiksi 47 prosenttia kaikista vastaajista kertoi pitävänsä itsestään sellaisena kuin on. 9–11-vuotiaista näin koki 57 prosenttia ja 16–17-vuotiaista 40 prosenttia.

Kiusaamiskokemukset olivat yleisimpiä 9–11-vuotiailla, joista 20 prosenttia kertoi kokeneensa kiusaamista. Kaikista vastaajista näin koki 14 prosenttia ja 16–17-vuotiaista 11 prosenttia. Stressin kokemukset puolestaan kasvoivat iän myötä. Kaikista vastaajista 31 prosenttia oli kokenut stressiä, 9–11-vuotiaista 22 prosenttia ja 16–17-vuotiaista 43 prosenttia.

Kuvio 6. Viimeisen puolen vuoden aikana

Vapaa-ajan osallistumismahdollisuudet

Määrällisessä kyselyssä (Verian) selvitettiin vastaajien kokemuksia heidän mahdollisuuksistaan osallistua lasten ja nuorten elämään yleisesti kuuluvina pidettyihin asioihin.

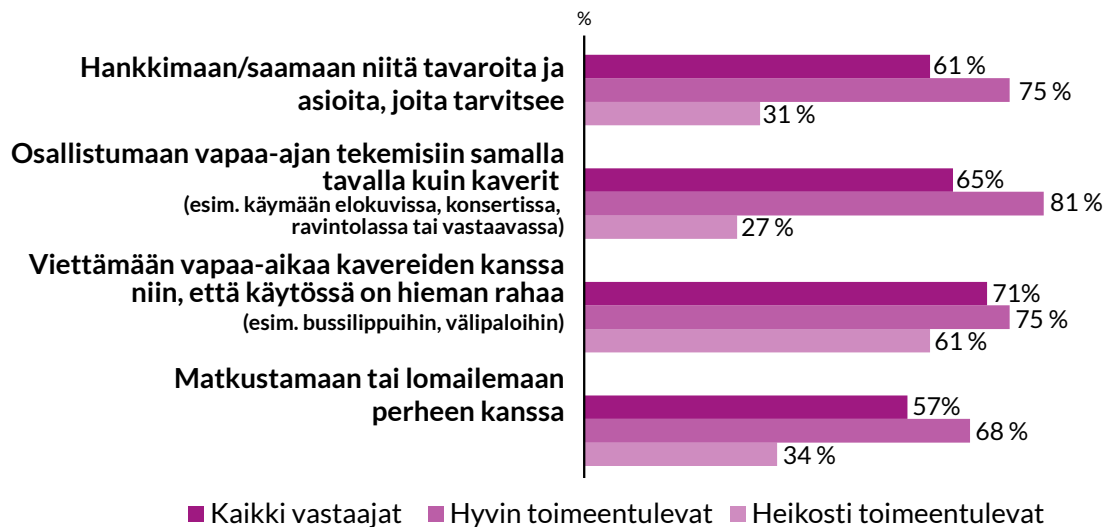
Kaikista vastaajista suuri osa koki voivansa osallistua kaverisynttäreille (73 %) ja viettää vapaa-aikaansa kavereiden kanssa siten, että käytössä on hieman rahaa (71 %), osallistumaan vapaa-ajan tekemisiin (65 %) ja hankkimaan itselleen tarvitsemiaan asioita (61 %). 57 prosenttia vastaajista kertoi voivansa matkustaa tai lomailla perheensä kanssa.

Koetut mahdollisuudet ovat selkeästi yhteydessä perheen taloudelliseen tilanteeseen. Kaikkien kyselyssä esitettyjen vaihtoehtojen osalta hyvin toimeentulevat

kokivat enemmän asioita mahdollisiksi kuin heikosti toimeentulevien perheiden lapset. Vain 27 prosenttia heikosti toimeentulevista koki esimerkiksi voivansa osallistua vapaa-ajan tekemisiin samalla lailla kuin kaverinsa (vastaava luku hyvin toimeentulevilla 81 prosenttia) ja 31 prosenttia voivansa hankkia tarvitsemiaan tavaroita ja asioita (vastaava luku hyvin toimeentulevilla 75 prosenttia).

Erot näkyvät myös vapaa-ajan aktiviteeteista ulkopuolelle jättäytymisessä. Kaikista vastaajista 15 prosenttia kertoi jättäytyneensä vapaa-ajan aktiviteettien ulkopuolelle perheen taloudellisen tilanteen vuoksi, heikosti toimeentulevista näin oli tehnyt 39 prosenttia ja hyvin toimeentulevista seitsemän prosenttia.

Kuvio 7. Mihin asioihin kokee pystyvänsä

Harrastusmahdollisuudet

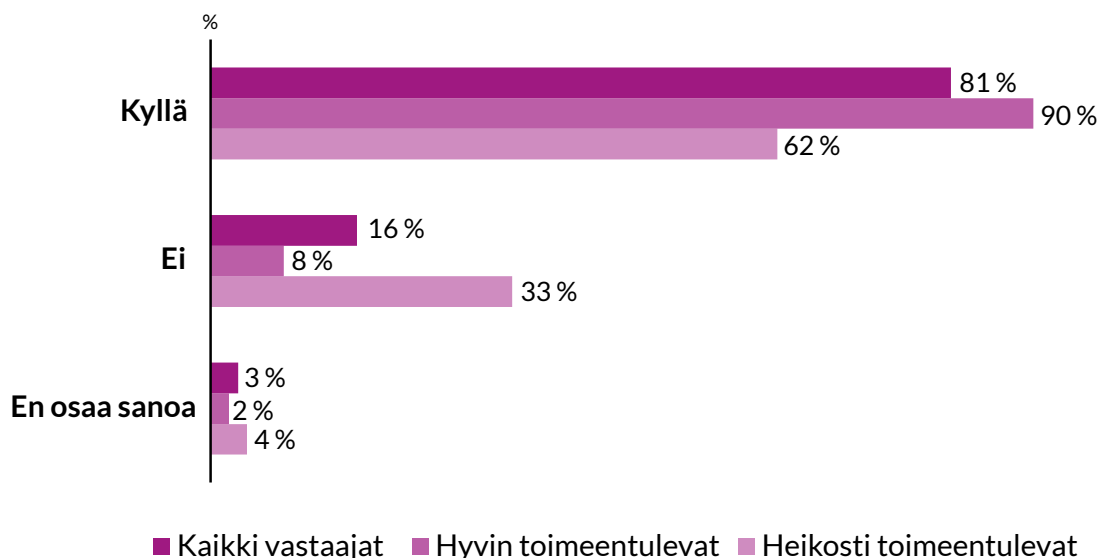
Vastaajilta kysyttiin heidän harrastusmahdollisuuksistaan kahdella kysymyksellä, joista ensimmäinen oli *Onko sinulla jokin mielekäs harrastus?* Hyvin toimeentulevista 90 prosenttia ja 62 prosenttia heikosti toimeentulevista kertoi omaavansa mielekkään harrastuksen. Kaikkien vastaajien kohdalla luku oli 81 prosenttia.

Toisessa harrastamiseen liittyvässä kysymyksessä asiaa selvitettiin kysymällä vastaajien mahdollisuutta osallistua säännöllisesti järjestettyyn harrastukseen. Kaikista vastaajista 70 prosenttia kertoi heillä olevan tähän mahdollisuus ja 13 prosenttia puolestaan kertoi, että säännölliseen harrastukseen ei ole mahdollisuutta koska siihen ei ole varaa. Hyvin toimeentulevista 79 prosentilla oli säännöllinen harrastus, heikosti toimeentulevista 53 prosentilla. Erot ääripäiden välillä ovat suuret: kaikkein ylimmässä luokassa (erinomaisesti toimeentulevat) säännöllinen harrastus oli 80 prosentilla vastaajista luvun ollessa kaikkein pienituloisimmilla (joutuu tinkimään lähes kaikesta) 34 prosenttia.

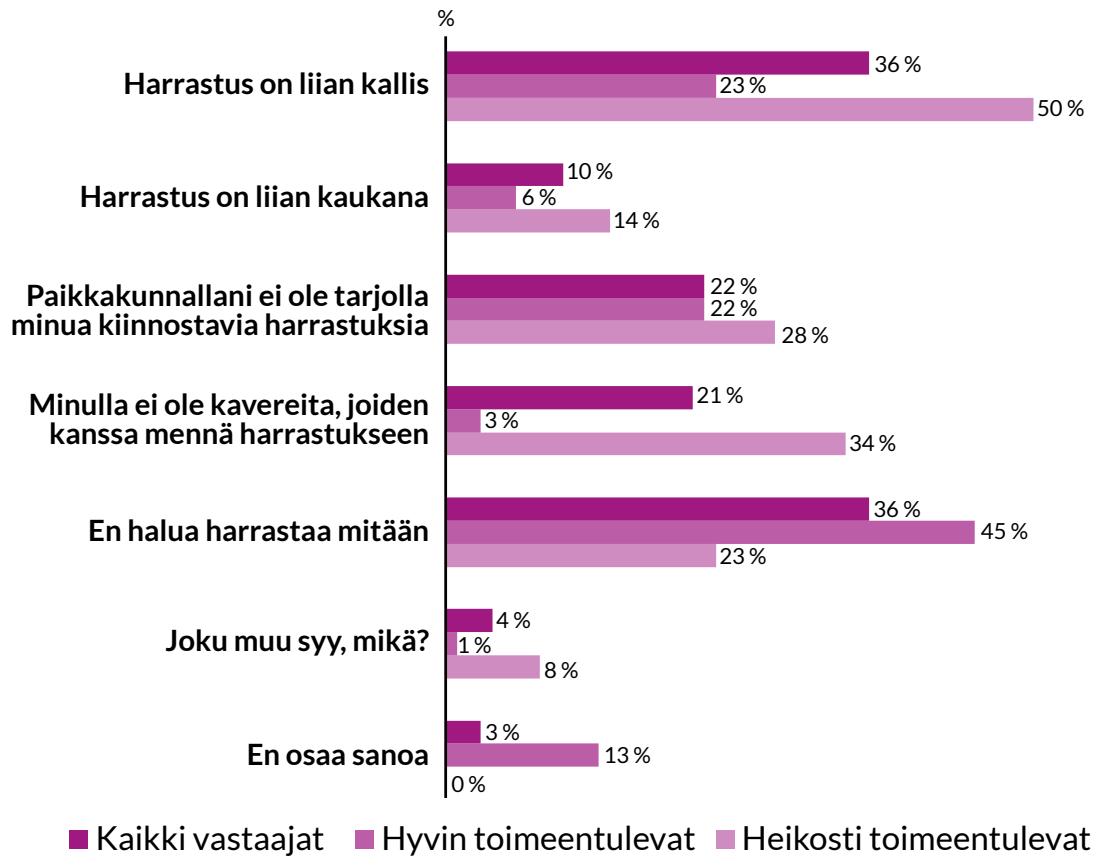
Harrastuksen puuttumisen yleisimmäksi syyksi mainittiin harrastuksen kalleus. 50 prosenttia heikosti toimeentulevista vastaajista ja 36 prosenttia kaikista vastaajista kertoi harrastuksen puutteen johtuvan hinnasta. Kuten kuviosta 9 ilmenee, harrastamattomuuden taustalla on muitakin syitä kuten se, ettei tarjolla ole itseä kiinnostavia harrastuksia.

Ikäluokittain tarkasteltuna nousee esiin, että mielekkään harrastuksen puuttumisen osuus kasvaa iän myötä. 16–17-vuotiaista 20 prosenttia vastasi, ettei heillä ole mielekästä harrastusta kun 9–11-vuotiaista näin vastasi 13 prosenttia. Taustalla saattaa olla useita selityksiä, kuten se, että etenkin urheiluharrastukset muuttuvat usein kilpailuhenkisiksi melko varhain, mikä saattaa pudottaa ulkopuolelle sellaiset lapset, jotka eivät halua kilpailla tai sitoa kaikkea vapaa-aikaansa tiettyyn harrastukseen. 16–17-vuotiaista vastaajista 38 prosenttia sanoi harrastuksen puuttumisen syyksi sen, ettei halua harrastaa mitään, 30 prosenttia sanoi harrastuksen olevan liian kallis, 17 prosenttia kertoi, ettei paikkakunnalla ole sopivaa harrastusmahdollisuutta ja 28 prosentilta puuttui kaiveri, jonka kanssa mennä harrastukseen.

Kuvio 8. Onko mielekästä harrastusta

Kuvio 9. Miksi ei ole mielekästä harrastusta

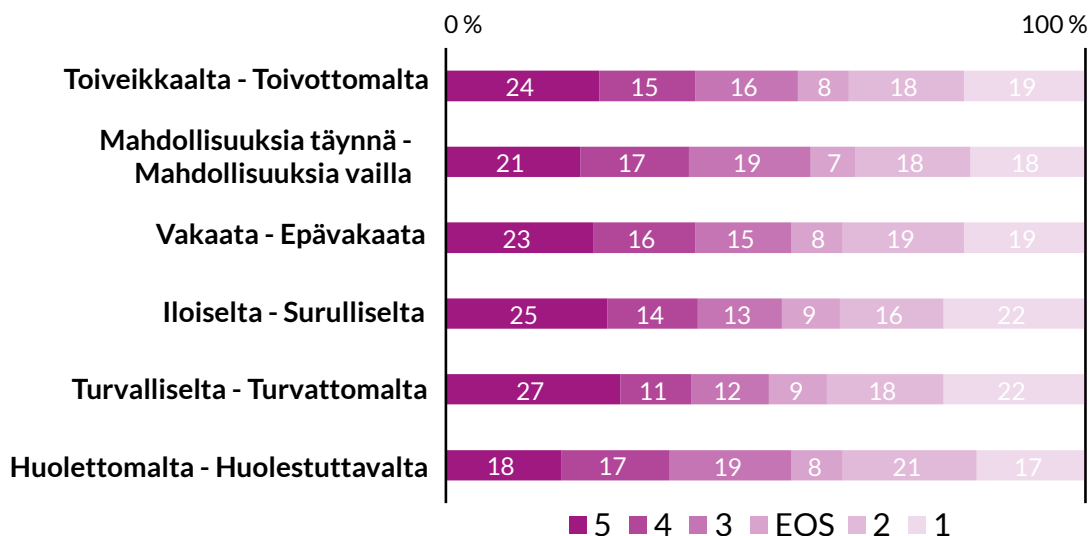

Tulevaisuusnäkömät

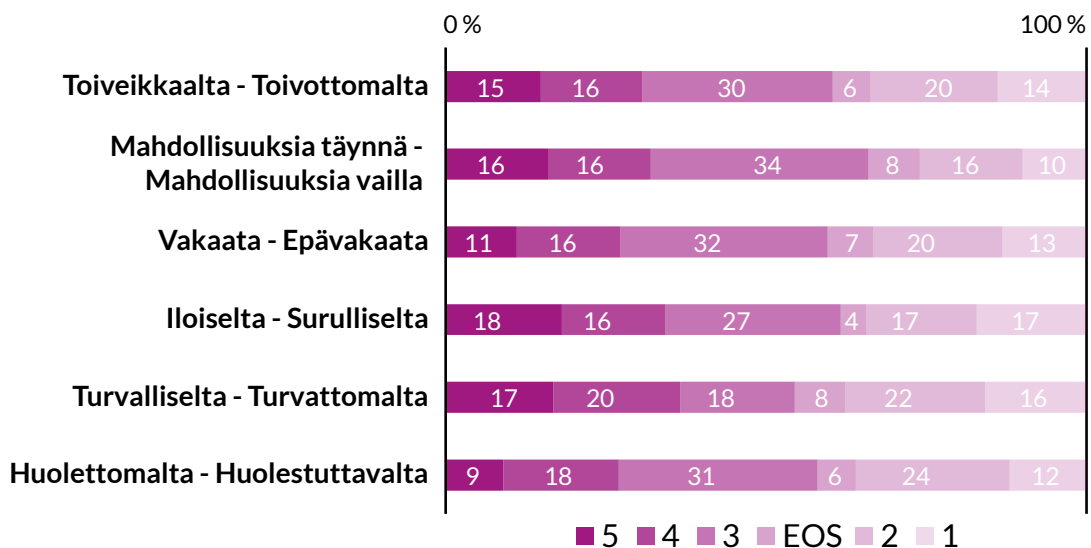
Lapsen ääni -kyselyssä kysyttiin vastaajien arviota omasta tulevaisuudestaan. Kysymys esitettiin erilaisen vastinparien kautta asteikolla 1–5. Vastinpareja olivat turvallinen – turvaton, vakaa – epävakaa, toiveikas – toivoton, iloinen – surullinen, huoleton – huolestuttava sekä mahdollisuuksia täynnä oleva – vailla mahdollisuuksia oleva. Kuvio 10 havainnollistaa ajatuksia tulevaisuudesta kaikkien vastaajien osalta.

Kun vastauksia tarkastellaan taloudellisen tilanteen mukaan, on heikosti toimeentulevilla (kuvio 11) alhaisemmat arviot vastinparien myönteisissä vaihtoehtoisissa. Tulevaisuus näyttäytyy heille harvemmin toiveikkaalta, mahdollisuuksia täynnä olevalta tai vakaalta. Vastinparien negatiiviset vaihtoehdot eivät kuitenkaan korostu heikosti toimeentulevien vastauksissa, eli tulevaisuus ei näin katsottuna näyttäydy heille erityisen huolestuttavalta, epävakaalta tai turvattomalta.

Kuvio 10. Tulevaisuuteni näyttää, kaikki vastaajat

Kuvio 11. Tulevaisuuteni näyttää, heikosti toimeentulevat

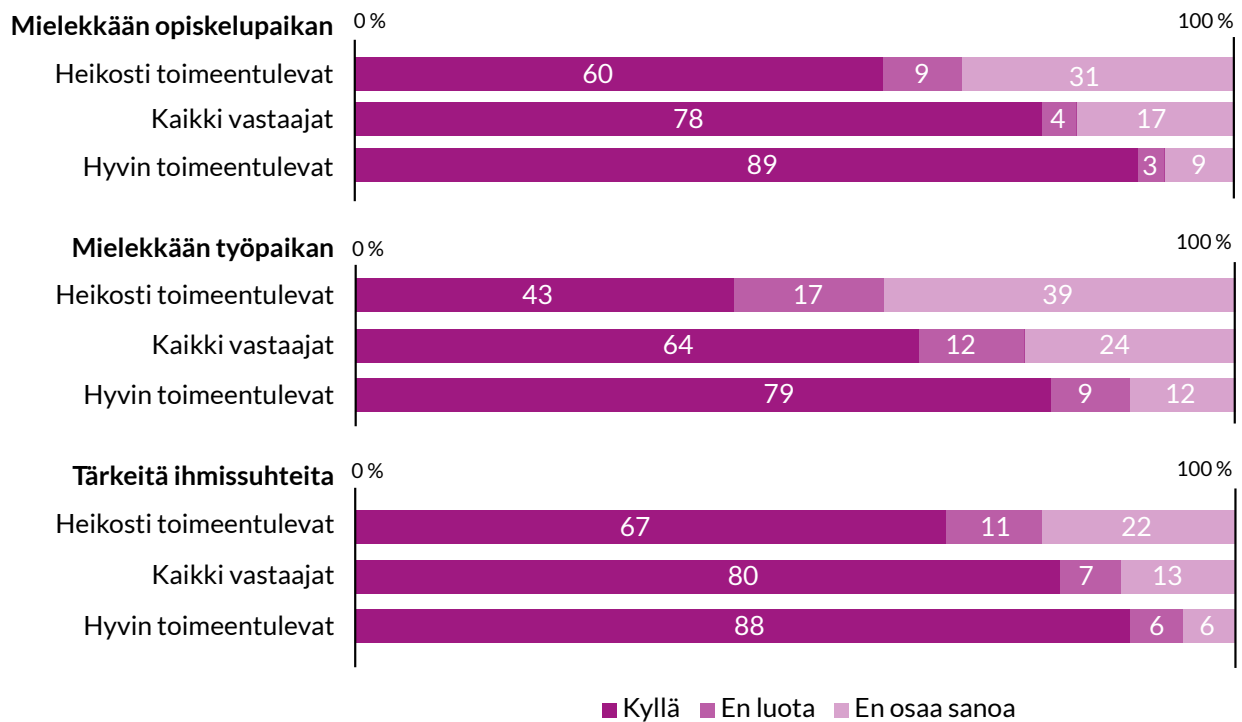

Vastaajien luottamus löytää itselle tulevaisuudessa mielekäs opiskelu- tai työpaikka ja tärkeitä ihmissuhteita vaihtelee selvästi taloudellisen tilanteen mukaan. Erityisesti usko ja luottamus löytää itselle mielekäs työpaikka on heikosti toimeentulevilla alhainen.

Hyvin toimeentulevat ovat luottavaisempia tulevaisuuden suhteen kaikilla kysytyillä osa-alueilla ja myös

”en osaa sanoa” vastauksia on vähemmän kuin heikosti toimeentulevilla vastaajilla. Runsas ”en osaa sanoa” vastanneiden joukko voi viitata esimerkiksi vallitsevaan epävarmuuteen työmarkkinoiden ja koulutuspolitiikan suhteen sekä epätietoisuuteen erilaisista tarjolla olevista vaihtoehdoista ja mahdollisuuksista.

Kuvio 12. Luotan ja uskon, että löydän itselleni tulevaisuudessa

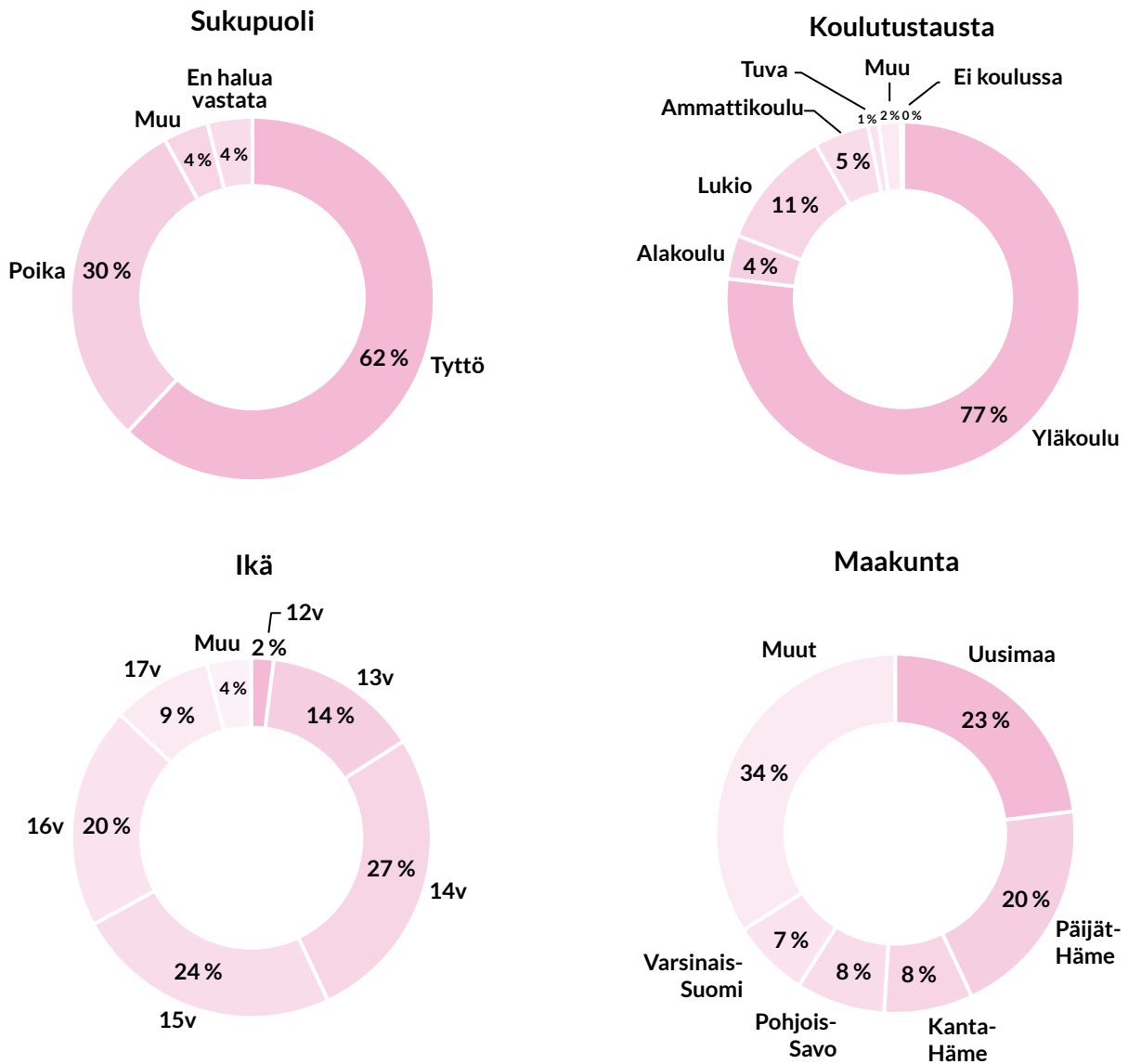

2. OSA: Numeroiden takana – Verkkokyselyn tulokset

Lapsen ääni -kyselyn toinen aineisto koostuu avoimesta verkkokyselystä, jonka Pelastakaa Lapset toteutti 27.4.–17.5.2026 Webropolissa. Kysely suunnattiin 12–17-vuotiaille lapsille ja nuorille ja se oli saatavilla suomeksi ja ruotsiksi. Kyselyyn saatiin 1067 vastausta. Kyselystä levitettiin tietoa muun muassa koulujen kautta sekä Pelastakaa Lasten sosiaalisen median kanavissa ja nettinuorisotalo Netarissa. Suurin osa vastaajista (69 %) sai tiedon kyselystä koulun kautta.

Webropolissa toteutetussa verkkokyselyssä oli pääasiassa avoimia kysymyksiä, joihin vastaajat saivat kirjoittaa vapaamuotoisesti haluamiaan asioita. Tässä raportin toisessa osassa keskitytään tarkastelemaan lasten ja nuorten kokemuksia heidän omien kuvaustensa kautta sekä suoria sitaatteja hyödyntäen.

Kuvio 13. Vastaajien taustatiedot

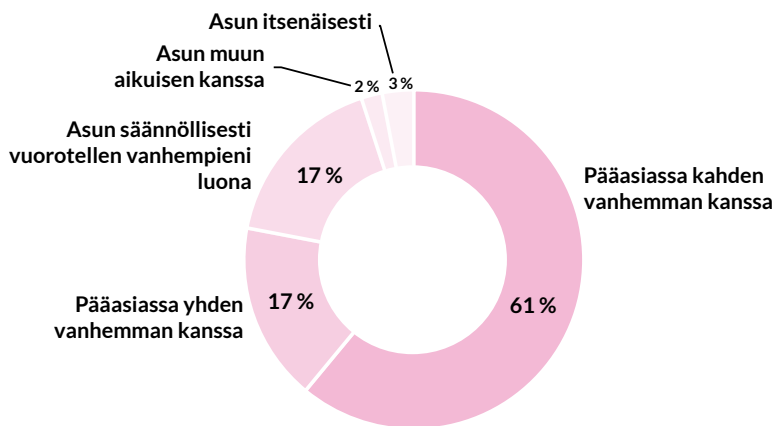
Perhetausta

Vastaajista 61 prosenttia kertoi asuvansa kahden vanhemman kanssa. Pääasiassa yhden vanhemman kanssa kertoi asuvansa 17 prosenttia vastaajista. Säännöllisesti vuorotellen vanhempiansa luona asui 17 prosenttia. Itsenäisesti asuvia vastaajista oli kaksi prosenttia. Muulla tavoin asuvat (3 %) kertoivat asuvansa muun muassa lastensuojelulaitoksessa tai sijaisperheessä tai välillä isovanhempiensa luona tai vaihtelevin uusperhejärjestelyin. Yleisin lapsiluku perheissä oli kaksi (38 %).

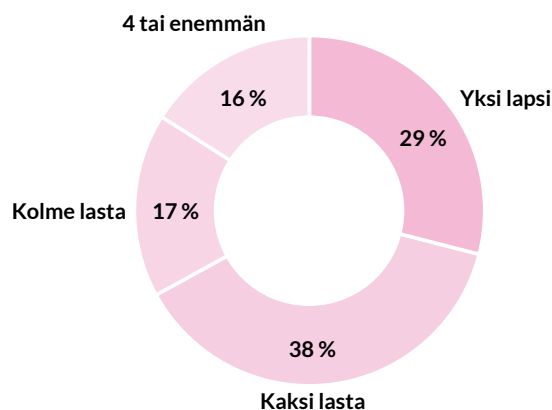
Suurin osa, 59 prosenttia, kertoi asuvansa pienessä kaupungissa tai kunnassa. 21 prosenttia kertoi asuvansa suuressa kaupungissa, 13 prosenttia maaseudulla ja seitsemän prosenttia ei osannut vastata.

Vastaajista 54 prosenttia kertoi kokevansa, ettei kuulu mihinkään vähemmistöön. Vähemmistöistä eniten mainintoja sai seksuaalinen suuntautuminen (15 %), monimuotoinen perhetausta (10 %), vamma tai pitkäaikaissairaus (9 %) ja uskonnollinen vakaumus (7 %). Vastaajista viisi prosenttia koki kuuluvansa vähemmistöön etnisen taustan tai kansallisuuden puolesta. 12 prosenttia ei halunnut vastata kysymykseen.

Kuvio 14. Asumistapa

Kuvio 15. Lasten määrä perheessä

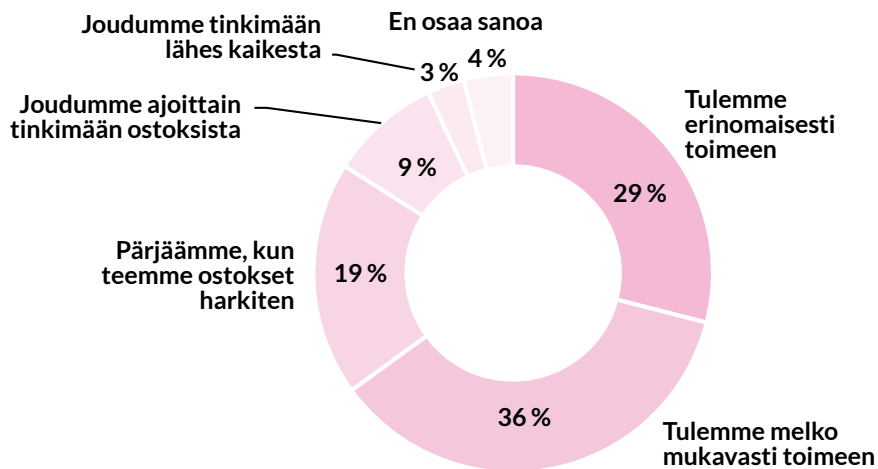

Näkemyksiä perheen taloudellisesta tilanteesta

Verkkokyselyssä kysyttiin vastaajien arviota perheensä taloudellisesta tilanteesta samalla kysymyksellä kuin Verianin toteuttamassa määrällisessä kyselyssä. Vastaajista 29 prosenttia kertoi tulevansa erinomaisesti toimeen. Melko mukavasti kertoi tulevansa toimeen 36 prosenttia. Vastaajista 19 prosenttia kertoi perheensä pärjäävän, kun ostokset tehdään harkiten. Yhdeksän prosenttia vastaajista joutuu ajoittain tinkimään ostoksista ja kolme prosenttia joutuu tinkimään lähes kaikesta.

Osan 1 tavoin raportissa kuvataan jatkossa hyvin toimeentuleviksi niitä vastaajia, jotka ovat valinneet vaihtoehdot tulee toimeen erinomaisesti tai melko mukavasti (65 %). Heikosti toimeentuleviksi puolestaan kuvataan vastaajat, jotka ovat valinneet vaihtoehdon joudumme tinkimään ajoittain tai joudumme tinkimään lähes kaikesta (12 %).

Kuvio 16. Perheen taloudellinen tilanne

Näkemyksiä hyvään taloudelliseen tilanteeseen

Lapsen ääni -kyselyn vastausten perusteella hyvä taloudellinen tilanne tarkoittaa lasten ja nuorten elämässä erityisesti sitä, että kotona on aina ruokaa ja ruokakaupassa ei tarvitse miettiä voiko jotakin ostaa. Keskeinen asia hyvässä taloudellisessa tilanteessa olevien elämässä on myös mahdollisuus harrastaa haluamiaan asioita. Hyvin toimeentulevien ei tarvitse miettiä voiko vanhemmalta pyytää tarvitsemiaan asioita, kuten uusia vaatteita tai harrastusvälineitä. Hyvän taloudellisen tilanteen koetaan myös näyttävyyden avoinna olevina mahdollisuuksina ja ylipäättään huolettomuutena niin tämän hetken kuin tulevaisuuden suhteen.

Pystyn matkustamaan, harrastaa, enkä ole huolissaan taloudellisesta tilanteesta.

Saan harrastaa ja elää ilman huolia.

Minulla on mahdollisuuksia toteuttaa unelmiani, eikä tarvitse koko ajan miettiä rahaa.

Näkemyksiä heikkoon taloudelliseen tilanteeseen: perustarpeiden puutetta ja huolta

Haastava taloudellinen tilanne heijastuu monin tavoin lasten ja nuorten elämään ja arkeen. Taloudellinen puute perheessä voi näkyä kireytenä perheen ilmapiirissä; vanhemmat ovat stressaantuneita rahasta, mikä heijastuu heidän käytökseensä. Lapset aistivat herkästi vanhempiensa stressin ja koittavat olla lisäämättä sitä omilla pyynnöillään ja toiveillaan. Monet vastaajat kuvasivat, etteivät halua pyytää vanhemmilta tarvitsemiaan tai haluamiaan asioita, sillä he tietävät, että rahasta on tiukkaa.

Vanhemmilla on stressiä ja ne purkaa sitä muihin.

***Kaikkia kotonamme stressaa asia ja siksi siitä syn-
tyykin paljon riitoja.***

***2 viikkoa ennen (äidin) palkkapäivää alkaa käymään
tiukkaa rahojen kanssa, jolloin ei ole varaa muuhun
kuin aivan välttämättömiin ruokaan, jne. Vanhem-
mat stressaa välillä, ja vaikka ei lapsille siitä kerro,
niin kyllä mä huomaan sen.***

***Yritän olla vaatimatta mitään, ettei äidille tule paha
mieli, mutta olen surullinen, etten saa mitään samoja
juttuja kuin kaverit.***

Vähävaraisissa perheissä ostoksista tingitään. Sääs-
töjä haetaan ruuan määrästä ja laadusta, vaatteet
ostetaan käytettynä ja sopivia vaatteita ei ole aina
mahdollista ostaa. Monet joutuvat tinkimään hygie-
niatuotteista, mikä ilmenee muun muassa kuukautis-
köyhyytenä.

***Pitää miettiä milloin ostaa jotain tiettyjä asioita,
pieniäkin, sillä tilillä ei ole aina rahaa. Ostamme pää-
asiassa vain käytettyjä vaatteita tai alennuksesta,
koska uutena maksavat enemmän.***

***Itseä stressaa se, että riittääkö rahat koko kuukau-
den ajan ruokaan tai esimerkiksi kuukautissuojiiin.***

***En harrasta mitään, ei ole paljoa vaatteita, huono
puhelin joka ei toimi kunnolla ja ei ole aina ruokaa
kotona.***

Ruoan puute nousee lasten vastauksissa esille usein. Ruokaa on liian vähän ja se on yksipuolista eikä välttä-
mättä kovin ravitsevaa. Kun ruoka ei riitä kaikille saat-
tavat lapset säästää omasta syömisestään, jotta muut
perheenjäsenet saavat riittävästi ruokaa.

***Ei ole aina ruokaa jääkaapissa. Muuten olen joutunut
kavereiden menoista luistamaan pois, koska ei ole ra-
haa.***

***Meillä ei aina ole edes lämmintä ruokaa kotona päi-
visin ja ainoa ruoka, jonka saan päivän aikana on
koulun ruoka.***

***Monipuolista ruokaa ei voida tehdä niin paljon kun
haluttaisiin. Vaatteita saa ostaa harkiten ja yleensä
alesta tai kirpulta. Porukat tekee kyllä kaikkensa,
että meillä lapsilla on kaikki tarvittava mutta äiti ja
iskä jää aina ilman, kun ei rahat yleensä riitä.***

***En halua syödä paljoa tai pyytää mitään ylimääräis-
tä.***

***Aina ei ole tarpeeksi ruokaa kaikille, joten joudun
syödä vähemmän kun tarpeeni olisi jotta muillekin
perheen jäsenille riittää.***

Ruoan lisäksi perheissä joudutaan säästämään sähkö-,
vesi- ja lämmityskuluissa. Tämä näkyy vastaajien elä-
mässä suihkussa käynnin ja pyykinpesun rajoittamise-
na ja kodin alhaisena lämpötilana.

***Rahan puute stressaa, aiheuttaa kotiin hyvin huonoa
ilmapiiriä, ruokaa ei ole, sosiaalista elämää ei ole kun
pääse käymään missään kun ei ole bensaakaan rahaa.
Talvella on kotona todella kylmä ja pitää olla toppa-
takki päällä sisällä.***

***No en pääse joka päivä suihkuun, jos se on liian kallis-
ta, ja on harvinaisempaa että saisin vatsani täyteen,
kuin että se olisi tyhjää.***

Vastauksissa osa lapsi ja nuorista kertoi työskentelevänsä tai toivovansa voivansa työskennellä, jotta perheen talous olisi paremmalla tolalla. Työnteko ei kuitenkaan ole aina yksinkertainen asia, sillä nuoren itse tienamat rahat saattavat vaikuttaa perheen saamiin tukiin.

Välillä ahdistaa, kun oikeasti alkaa miettimään. Käyn itse töissä iltaisin ja viikonloppuisin, jotta pystyn siten helpottamaan vanhemmille aiheutuvia kuluja omissa hankinnoissa.

Haluaisin vapaa ajalla käydä töissä, mutta kun töitä ei ole ja jos minä kävisin töissä, niin siitä kaikki rahat lähtisi koko perheen tuista ja vapaa ajalla vahdin tosi paljon nuorempia sisarusia ja autan kotona.

Osalle vastaajista jatkuva puute rahasta on jo normaali tila, johon on totuttu. Esimerkiksi eräs vastaaja toteaa ensin, että taloudellinen tilanne ei juurikaan vaikuta häneen, mutta toteaa sitten kuitenkin, että joskus adhd-lääkkeet jäävät ostamatta perheen velkojen takia.

Meillä on jonkin verran velkoja, mutta ei vaikuta elämääni. Joskus vaikuttaa niin, että en saa esim. adhd-lääkkeitä koska ne ovat hintavia.

Ei se sinäänsä enään vaikuta mitenkään erityisesti, koska meidän rahatilanteemme on ollut niukka jo pitkään. Onhan se mielestäni ikävää ja asia stressaa minua usein.

Ennen kaikkea puute rahasta heijastuu lasten ja nuorten elämään jatkuvana huolena ja ahdistuksena taloudellisesta pärjäämisestä - asiana, joka on otettava kaikessa huomioon ja joka rajoittaa toiveita ja mahdollisuuksia jo etukäteen.

Asun äitillä eniten, ja köyhässä perheessä eläminen on raskasta. Rahaa ei oo ylimääräisiin asioihin (ei voi päättää mitä syö maun perusteella, joululahjat, synttärilahjat, ulkovaatteet yms.).

Stressaan tosi usein, että riittääkö äidillä rahat kaiken ja mua alkaa ahdistaan aina, jos tarvitsen jotain uutta koska en kehtaa pyytää äidiltä koska tiedän ettei meillä ole varaa ja nään sen, miten äitille tulee aina surullinen olo siitä, kun ei pysty tarjoamaan mulle tarvitsemaani.

Elämä on välillä pelottavaa kun ei tiedä, kuinka pitkään ruoka kotona riittää. Hinnat vain nousevat ja nousevat ja meillä ei riitä rahat.

Olemme aina olleet pienituloisia ja tietyllä tavalla häpeän sitä. Taloudellinen tilanteemme myös stressaa minua.

Lapset myös kokevat tilanteensa eriarvoiseksi muihin ikätovereihin nähden. Heikosti toimeentulevat jäävät herkemmin ulkopuolelle ja kokevat surua ja epäoikeudenmukaisuutta tilanteestaan.

Tuntuu epäreilulta, että monet muut varakkaammat vanhemmat pystyvät tarjoamaan lapsilleen harrastuksia ja vapaa-ajan tekemistä. Tuntuu myös vaikealta päästä pois köyhyydestä.

En tykkää, se tekee minusta ulkopuolisen kaveriporukassa ja minulla on epävarma olo.

No välillä surua ja kateutta niille, joilla rahaa löytyy paljon.

Välillä käytän samoja likaisia vaatteita melkein koko viikon, koska meillä on pörssisähkö ja pyykinpesu ajoitetaan hinnan mukaan. Jos kaverit tulevat kylään joudun välillä sanomaan ei ruuan tarjoamiseen koska rahaa on juuri ja juuri oman perheen ruokiin. Välillä tunnen oloni ulkopuoliseksi muiden seurassa, joilla on enemmän rahaa, kun en voi saada kaikkea mitä heillä on. Monet kavereistani käyvät melkein joka vuosi ainakin kerran ulkomailla. Itse en ole ollut ruotsia tai viroa kauempana yli viiteen vuoteen.

Leikkausten vaikutukset näkyvät vähävaraisten perheiden arjessa

Vuoden 2026 Lapsen ääni -kyselyssä kysyttiin, ovatko viime vuosien sosiaaliturvaan tehdyt leikkaukset vaikuttaneet vastaajien ja heidän perheidensä elämään ja arkeen. Kaikista vastaajista 17 prosenttia kertoi leikkausten vaikuttaneen heidän elämäänsä. Hyvätuloisten perheiden lapsista vain kahdeksan prosenttia vastasi leikkausten vaikuttaneen heidän elämäänsä, kun taas heikosti toimeentulevien perheiden lapsista 51 prosenttia kertoi leikkausten vaikuttaneen heihin ja heidän perheisiinsä.

Vastauksissaan lapset ja nuoret kertovat, etteivät tuet riitä enää kattamaan perustarpeita. Osa on myös joutunut esimerkiksi muuttamaan tukien pienennyttyä pienempään asuntoon.

Lähiaikaiset leikkaukset on leikannut meidän perheeltä niin ison osan tuloista, että raha riittää just ja just enää ruokaan ja ens vuonna ei sosiaalityöntekijä saa edes myöntää harraste- tai kausivaaterahaa perheille. Ja kun kaikki tulot myös nykyään lähtee toimeentulotuesta niin jopa ne muutamat eurot mitä kuussa tulee äidille S-bonusta lähtee ensi kuun ra- hoista niin rahaa ei ole eikä asioita voi ostaa.

Leikkaukset ovat vieneet viimeisenkin turvan siitä, että rahat oikeasti riittäisivät kaikkeen tarvittavaan.

Suojaosien poistaminen vaikeuttaa edes pienen työn tekoa. Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen on tehnyt todella vaikeaksi huoltajani mahdollisuuden koulut- tautua ja parantaa mahdollisuuksiaan työllistyä.

En oikeen tiedä tarkkaan mutta jouduimme esimer- kiksi muuttamaan halvempaan asuntoon ja kaikki kaverini asuvat nyt kaukana. Myös halpa tanssiryh- mä missä kävin ei ole enää mahdollinen, koska oli pakko muuttaa.

Mm. Ei ollut varaa asua edellisessä asunnossa, meil- lä on iso perhe ja n. 70 neliöä, joten elämä on joskus haasteellista.

Tukia on lähtenyt ja toimeentulo esimerkiksi kesällä osaltani on vaakalaudalla.

Oli pakko valita toisen asteen opiskelupaikka lähel- tä, koska tuet on tullut niin mataliksi, ettei ole varaa mennä unelmaopiskelupaikkaan. Lääkäriin ei mennä ellei ole ihan pakko eikä rokotteita voi ottaa.

Vapaa-ajan ja harrastamisen mahdollisuudet eriytyvät taloudellisen tilanteen mukaan

Lapsen ääni -kyselyn tulokset osoittavat, että puute rahasta rajoittaa lasten ja nuorten vapaa-ajan viettoa ja harrastuksia. Kavereiden kanssa ei voi lähteä elokuviin tai hampurilaiselle. Useat vapaa-ajan tekemiset maksavat ja rahattomuuden myötä lapsi jää ulkopuoliseksi. Moni vastaaja kertoo lopettaneensa harrastuksen ja osa ei ole voinut harrastusta edes aloittaa.

Verkkokyselyssä kysyttiin, kokevatko lapset ja nuoret pystyvänsä tekemään vapaa-ajalla niitä asioita, joita haluavat. Kaikista vastaajista 72 prosenttia vastasi kyllä ja 15 prosenttia ei. Hyvin toimeentulevien osalta lukemat olivat 82 prosenttia (kyllä) ja kahdeksan prosenttia (ei), heikosti toimeentulevien 41 prosenttia (kyllä) ja 38 prosenttia (ei). Hyvin toimeentulevat mainitsivat vapaa-ajan esteiksi koulun aiheuttaman kuormituksen ja aikapaineen aiheuttamat rajoitukset sekä sosiaaliset haasteet, jotka ilmenevät siinä, ettei ole kavereita, joiden kanssa viettää aikaa. Heikosti toimeentulevien kohdalla esteitä ovat puolestaan kulkeamisen haasteet ja rahan puute.

Haluaisin harrastaa jotain tanssia. Se johtuu siitä, että kunta on liian pieni sellaiseen ja se maksaisi liikaa.

En pääse kulkemaan paljon minnekkään. Asun sen verran kaukana kaikesta ja bussiin ei ole varaa.

En pysty harrastamaan niitä asioita joita haluaisin, koska ne ovat liian kalliita perheellemme.

Maalla ei ole mitään harraste mahdollisuuksia enää, joten vapaa ajalla ei ole mitään tekemistä. Kaupunkiin ei pääse ajamaan ja tekemään mitään, kun ei ole rahaa edes bussilippuun.

Jouduin lopettamaan harrastukseni, koska se kustantaa liikaa tuloihimme nähden.

Myydään kitarani pois koska pitää saada rahaa ostaa ruoka. Lopetta kuntosali koska pitää maksaa tyhmä kallis sähkösiirto perusmaksu. Ei mulle ikinä mopo tai auto enkä ajokortti koska EI KAIKKI VANHEMMAT ON RIKAS JA MAKSAA KAIKKI MUN OSTOKSEN!!!

Koulujen kesälomat aiheuttavat taloudellista huolta vähävaraisissa perheissä

Tänä vuonna Lapsen ääni -kyselyssä haluttiin selvittää lasten ja nuorten näkemyksiä kesäloma-ajasta kysymällä, miten koulujen pitkä kesäloma näkyy vastaajien ja heidän perheidensä arjessa. Vastaukset osoittavat, että perheen taloudelliset huolet heijastuvat lasten ja nuorten kesälomiin monin tavoin.

Kaikkien vastaajien osalta lomat näyttävät tuovan kaivattua lepoa kiireiseen arkeen. Lomalta odotetaan rentoa oleilua kavereiden ja perheen kanssa. Rajoittavina tekijöinä nousee esiin vanhempien työssäkäynti ja vastuu pienemmistä sisaruksista.

Vähävaraisissakin perheissä loma tuo osalle vastaajista kaivattua lepoa ja kiireettömyyttä. Perheen kanssa vietetty aika on monelle loman tärkeä positiivinen puoli. Taloudelliset huolet nousevat kuitenkin heikosti toimeentulevien perheiden lasten vastauksissa korostuneesti esiin. Koulujen pitkät kesälomat luovat paineita perheen ruokabudjetille. Se, että kaikki perheenjäsenet ruokailevatkin kotona päivittäin, on monessa perheessä taloudellinen haaste. Osa vastaajista kertoikin, että kotona ei ole varaa kahteen ruokailuun päivässä, joten lämmintä ruokaa syödään vain kerran päivässä. Vanhemmat saattavat myös rajoittaa omaa syömistään, jotta lapsille riittää ruokaa.

On paljon tylsyyttä, koska ei oo varaa tehdä mitään, ja ruuankin kanssa on vähäisyyttä ollut joskus.

On nälkä, sillä ei ole varaa kahteen ruokaan pv.

En osaa sanoa, mutta luulen, että tulee olemaan tiukempaa rahan kanssa, kun ei saa kouluruokaa. Lisäksi tiedän jo, että on surullista mennä kouluun, kun ei ole mitään kerrottavaa lomasta kuten joillain muilla.

Ei saada tarpeeksi rahaa ja koska kaikki on koko ajan kotona, tarvii joka päivä esim. enemmän ruokaa, tauko on tosi hyväksi esim. koulusta, mutta rahaa tarvis.

Pitkä kesäloma korostaa taloudellista eriarvoisuutta, sillä hyvin toimeentulevien perheiden lasten lomamatuksissa korostuvat erilaiset lomamatkat, joita saatetaan tehdä useampikin vuosittain. Heikosti toimeentulevien perheiden lapset ovat hyvin tietoisia siitä, että lomailu on kallista eivätkä rahat tule riittämään matkusteluun tai muihin ylimääräisiin huvituksiin.

En pääse mihinkään reissuun. Kaverit käy, me ei. Ruokaa menee paljon ja rahat vähissä. Äiti ja isä jää sit syömättä tarvittaessa, et meille jää ruokaa.

Ei pystytä mennä kylään, retkelle tai muuta kun talous ei anna. Ruokamäärät pieniä ja joutuu miettiä mistä saa mitä.

Ei ole rahaa tehdä mitään ylimääräistä.

Työn rooli korostuu vähävaraisten perheiden lasten vastauksissa: vanhempien pitää joko olla paljon töissä, mikä vähentää perheen yhteistä aikaa, tai kesä vähentää vanhempien töitä, mikä vaikuttaa taloudelliseen tilanteeseen negatiivisesti ja aiheuttaa huolta vastaajissa. Nuorten osalta taas nousee esiin taloudellisen vastuun kantaminen perheen toimeentulosta ja moni toivoo saavansa kesätöitä perheen kulujen kattamiseksi. Kesätöiden saaminen ei kuitenkaan ole helppoa, ja haasteena on esimerkiksi verkostojen puute, jotka auttaisivat nuorta saamaan työpaikan.

Vanhemmat ovat töissä koko kesän, jotta olisi varaa ruokaan.

Minulla se on pahaa, sillä kesällä tarkoittaa, että minä ja vanhempani saa jopa vähemmän rahaa kuin ennen.

Olen 10 viikkoa lomalla ja en saa hyödynnettyä aikaa mihinkään järkevään, sillä en saa kesätöitä. Olen hakenut yli kymmeneen paikkaan enkä ole päässyt edes haastatteluun.

Se on liian lyhyt, mutta isä ei pääse kesä lomalle muuten rahat ei riitä.

Kokemukset hyvinvoinnista ja palveluiden saannista

Kokemukset hyvinvoinnista jakautuvat Lapsen ääni -kyselyn vastauksissa. On niitä, jotka kokevat voivansa hyvin ja selviävänsä vastoinkäymisistä ystävien ja perheen tuella. Sosiaalinen tukiverkosto näyttäytykin vastauksissa keskeisenä nuorten hyvinvointia tukevana tekijänä. Vastaavasti haasteet sosiaalisissa suhteissa näyttävät heikentävän hyvinvointia. Myös harrastukset ovat monelle hyvinvointia tukeva asia, joskin useampi nuori kuvaa harrastusten aiheuttavan myös stressiä niiden tavoitteellisuuden ja tiukkojen aikataulujen takia.

Sanoisin, että minulla on hyvä mielenterveys. Minulla on paljon kavereita koulussa ja olen yleensä pääasiassa iloinen. Mielentilaani vaikuttaa ihmiset ympärilläni, musiikki ja oma rauha.

Vastauksissa on kuitenkin runsaasti kuvauksia raskailta tuntuvista hyvinvoinnin haasteista ja kuormittaviksi koetuista asioista, joiden kanssa pärjääminen tuntuu vaikealta. Kaikkien vastaajien osalta hyvinvointia heikentäviksi tekijöiksi mainitaan koulun aiheuttamat paineet ja stressi, kiire ja väsymys sekä kuormittava arki. Vastauksissa nostetaan esiin myös neurovähemmistöjen haasteet koulussa; monet vastaajat kokevat, että neurokirjon haasteita ei tunnisteta eikä osata kohdata. Vastaajat toivoisivat enemmän ymmärrystä ja tukea koulunkäyntiin, mutta kokevat ettei koulun henkilökunnalla aina ole taitoa kohdata heitä. Vastaajia kuormittavat myös yksinäisyys ja ulkopuolisuuden kokemukset, haasteet sosiaalisissa suhteissa ja kiusaaminen. Stressiä ja paineita aiheuttavat varhain tehtävät päätökset tulevaisuuden suhteen. Nuoria painaa huoli tulevaisuudesta, maailman tilanteesta ja omasta työllistymisestä.

Voin fyysisesti hyvin, mutta mielenterveyteni ei ole hyvä, tähän vaikuttaa sodat, maailman tilanne ja hallituksen tekemät päätökset.

Hyvin toimeentulevista vastaajista suuri osa kertoi voivansa hyvin. Heidän vointiinsa vaikuttavat positiivisesti perhe, ystävät ja harrastukset. Hyvinvoivat nuoret voivat luottaa turvaverkostoonsa.

Mulla menee omasta mielestäni tosi hyvin. Mun on aina mahdollista puhua ikävistä asioista mun vanhemmille tai jollekin muulle.

Tässä ryhmässä kuormitustekijöinä nousee esiin erityisesti kouluun ja harrastuksiin liittyvät paineet ja stressi. Moni vastaaja on tunnistanut, että tavoitteellisuus elämän kaikilla osa-alueilla kuormittaa heitä jaksamisen rajoille asti.

Paljon parempi kuin ennen, meinasin palaa loppuun mutta olen oppinut nauttimaan ja elämään paremmin hetkessä - olen kuitenkin huomannut, että jos alan ottamaan stressiä esim. koulusta tai urheilusta, mieleni ei voi hyvin olen silloin uupunut ja tulee fyysisiä oireita kuten urticaria ja päänsärky.

Heikosti toimeentulevien vastauksissa sen sijaan nousee korostuneesti esille taloudelliset huolet ja mielenterveysasiat. On toki niitäkin, jotka kuvaavat vointinsa olevan hyvä tai ainakin "ihan ok", mutta monilla on kertomansa mukaan merkittäviä haasteita erityisesti henkisen hyvinvoinnin kanssa. Perheen tilanne ja rahan puute vaikuttavat negatiivisesti vointiin. Monen mieltä painaa huoli tulevaisuudesta, pärjäämisestä koulussa ja taloudellisesta pärjäämisestä sekä nyt että tulevaisuudessa. Nuorten elämään kuuluu laaja kirjo erilaisia tunteita ja samassa kuvauksessa nuori voi todeta sekä voivansa hyvin että olevansa toivoton ja huolestunut.

Olen onnellinen ja voin hyvin, mutta tulevaisuuteni ja esimerkiksi pärjäämiseni taloudellisesti kesällä huolestuttaa valtavasti. Toisinaan olen melko toivoton, kun en saa töitä ja maailma sekä Suomi on tulesa kaikin puolin.

Erittäin huono, rahahuolet ja huoli tulevaisuudesta on todella suuria.

Siis en ollut mennyt ulos kavereiden kanssa viiteen kuukauteen, sillä minua hävetti minun talouden tilanne.

Vaihtelee. Ihan yleisesti rahatilanne ja noiden halitus juttujen lukeminen saa ajattelee, kannattaako Suomessa enää asua.

Tulevaisuus ahdistaa. Tietämättömyys siitä, mihin työhön on työllistymistä, ja kuinka hyvin työstä saa palkkaa – tuleeko toimeen?

Ei kovin hyvä. Raha on tiukilla, koko ajan kipeenä, eikä pääse hoitoon koska ei ole rahaa ja luottoa ei ole tulevaisuuteen, että saisi työpaikkaa tai selviäisi rahallisesti tai muutenkaan

En voi kauhean hyvin, mielenterveyteen on pudonnut lähes pohjalle, itken lähes joka ilta, koska perheelläni ei ole varaa paljon mihinkään. Rahaa ei voi laittaa tilillekään enää, koska ne katoavat sieltä vähitellen.

Lapsen ääni -kyselyssä kysyttiin myös, onko vastaajilla tai heidän perheillään ollut tarvetta jollekin tulle tai palvelulle, jota he eivät ole saaneet. Kaikista vastaajista 11 prosenttia vastasi kyllä, mutta heikosti toimeentulevien vastaajien kohdalla luku on selvästi korkeampi, 28 prosenttia. Hyvin toimeentulevilla vastaava luku oli kuusi prosenttia. Vastaajat tunnistavat puutteita mm. mielenterveyspalveluiden saatavuudessa, oppimisen tuen, oppimisvaikeuksien ja ADHD:n tunnistamisessa sekä avun saannissa ja julkisessa terveydenhuollossa hoitoon pääsyssä.

Mielestäni lapsille ja nuorille tarvitaan nykyistä enemmän matalan kynnyksen mielenterveyspalveluja, turvallisia harrastusmahdollisuuksia sekä nuorten omia kohtaamispaikkoja. Näitä tarvitaan, koska yhä useampi nuori kokee stressiä, yksinäisyyttä ja paineita, eikä apua ole aina helposti tai ajoissa saatavilla.

Tulevaisuusnäkymät

Lapsilla ja nuorilla on paljon tulevaisuuteen liittyviä toiveita ja unelmia, joista suurin osa liittyy mieluisan opiskelu- ja työpaikan saamiseen, ihmissuhteisiin ja omaan hyvinvointiin. Moni vastaaja on kuitenkin huolissaan yhteiskunnallisesta tilanteesta Suomessa ja maailmalla sekä maapallon kestäkyvystä. Nämä huolet heijastuvat myös tulevaisuuden näkymiin ja tulevaisuuteen liittyviin toiveisiin.

Huonosti, tuntuu että kaikki leikkaukset osuu juuri koulunkäyntiin ja sitten kun itse on opiskelija niin tietää jo nytten että rahaa ei tule olemaan tarpeeksi joka sitten näkyy velkana myös aikuisiässä.

Ihmiset alkaisivat miettiä enemmän maata, ja pyrkisivät vähentämään sen kulutusta, ja Suomesta turvallisempi maa.

Heikosti toimeentulevilla on tulevaisuuteen liittyen samoja toiveita kuin kaikilla vastaajille, mutta heillä korostuvat tämän lisäksi vakaan toimeentulon ja rahahuolista vapaan arjen merkitys.

Se että ei tarvitsisi elää veloissa ja että minulla olisi vaimo ja lapsia ja että kaikki olisi hyvin ja pystyisin käyttää myös rahaa omiin ja lasten harrastuksiin.

Että pystyisin elämään normaalisti ilman rahaongelmia.

Haluan vakaan elämän. Haluan, että minulla on tulevaisuudessa niin paljon rahaa, ettei raha-asioita tarvitse miettiä. Haluan myös työn, josta nautin. Haluan matkustella ja remontoida omaa taloa omannäköiseksi ja toteuttaa itseäni.

3. OSA: Ratkaisuehdotuksia ja suosituksia

Tässä osiossa esitellään ensin Lapsen ääni -kyselyyn vastanneiden lasten ja nuorten ratkaisuehdotuksia lapsiperheiden tukemiseksi sekä välitetään heidän terveisiään päättäjille. Kokonaisuus koostuu vastauksista kahteen kyselyssä esitettyyn kysymykseen: *Miten yhteiskunnassa voitaisiin mielestäsi tukea paremmin perheitä, joilla on taloudellisesti vaikeaa?* ja *Mitä haluaisit kertoa päättäjille ajankohtaisista omaa elämääsi tai lasten ja nuorten elämää yleisesti koskevista asioista?*

Lasten esittämien ehdotusten jälkeen esitellään Pelastakaa Lasten suositukset lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi.

Lasten ja nuorten ratkaisuehdotuksia

Taloudellisesti vaikeassa tilanteessa olevien perheiden tukeminen

Vastaukset on jaoteltu teemoittain, mutta samalla on hyvä huomioda, että moneen vastaukseen sisältyy ratkaisuehdotuksia useasta eri teemasta. Huomionarvoista on lisäksi se, että moni hyvin toimeentuleva vastaaja toivoi, että vähävaraisia perheitä autetaan eli seuraavaksi esitettävät ehdotukset ja toiveet eivät edusta vain heikosti toimeentulevia vastaajia.

Raha-apu, lahjoitukset, ruoka

Perheille voitaisiin antaa taloudellista apua, ja tukea perheen terveyttä. Tuen antaminen on tärkeä, koska se osoittaa perheelle, että he eivät ole yksin tässä asiassa. Ja, että ne silti pystyvät elämään hyvä elämä, vaikka heidän tilanne ei ole taloudellisesti hyvin.

Ainakin voisi olla parempi hallitus, joka auttaa oikeasti perheitä, jotka apua tarvitsee. Voi tehdä enemmän lahjoituksia, jotka menee suoraan avun tarvitseville.

Rahallinen tuki tulisi varmasti hyväksi tueksi, etenkin suurille lapsiperheille ja yksinhuoltajille. Myös sosiaalityöntekijöiden apu yksinhuoltajille voisi auttaa, varsinkin, jos perheessä on monta nuorta lasta, jotka tarvitsevat aikuisten kanssa aikaa.

Oisi semmosia ruokakeräyksiä mihin voi mennä hakee ruokaa ilmaseks tai halvalla jos on vaikeeta. Ja jos on harrastukset kaukana, nii sinne sais alennuksia esim. bussi kyyteihin.

Valtio-Tulonsiirroilla kunnat ja kaupungit- ilmaisten palveluiden kuten harrastustoiminnan järjestämisellä yritykset-tarjoaisi hävikki ruokaa ilmaiseksi tai alennuksilla (monet tekevät jo mutta ei kaikki).

Antaa tukea taloudellista, tehdä yhteistyötä perheille, että miten hyvä talous vaikuttaa ja miten sitä kohden voidaan mennä. Turvata lapsiperheiden terveyden huolto ja lääkkeet, että siitä ei tulisi lisää kuormaa perheille ja eriarvoisuutta. Sekä mahdollistaa lapsille yhteisvertaisesti päästä tapahtumiin tai tehdä tai harrastaa jotain ilman, että perheen talous kärsii tai tulee kiusatuksi lapsi.

Tarjota suurempia tukia ja tasoittaa tuloeroja. Tietysti on ymmärrettävää, että ihmiset haluavat ansaita itselleen mahdollisimman paljon rahaa, minäkin haluaisin, mutta mielestäni se ei ole yhteiskunnan kannalta järkevää. Perheiden tuloerot saattavat alkaa korostua myös kouluissa entistä enemmän ja vaikuttaa lapsen sosiaalisen statukseen ja siten erakoitumiseen/kiusatuksi tulemiseen ja siitä myöhempään elämään.

Enligt min åsikt skulle samhället kunna stödja familjer som har det svårt ekonomiskt genom att erbjuda mer ekonomiskt stöd, som höjda bidrag och lägre skatter för låginkomsttagare. Man kunde också satsa mer på gratis eller billig barnomsorg, utbildning och hälsovård. Dessutom är det viktigt med arbetsmöjligheter och stöd för att hitta jobb, så att familjer kan få en stabilare inkomst på lång sikt.

Perheille pitäisi myöntää tukia, jotta kaikille riittäisi tarpeeksi ruokaa, katto pään päälle ja ehjiä vaatteita.

Harrastamisen ja vapaa-ajan tukeminen

Yhteiskunnan tulisi tarjota nuorille mahdollisuuden harrastaa halvalla tai maksuttomasti. Nuorille tulisi myös tarjota enemmän työmahdollisuuksia ja sitä kautta kerätä kokemusta.

Tarjottais enemmän palveluja ja tukia harrastuksiin. Lapset vois harrastaa ilman et on vaan niissä ilmasissa, jotka voi vaikuttaa just siltä et on vähätuloinen perhe. Normalisoitais myös sitä, ettei aina tarvii olla uudet ja kalleimmat jutut.

Pitäisi saada enemmän tukia ja luoda enemmän mahdollisuuksia nuorille harrastaa ja elää samalla tavalla kuin muut.

Mielestäni olisi tärkeää, että lapsella on piristävää toimintaa vapaa-ajalla. Maksuttomia harrastuksia olisi siis hyvä olla enemmän tai niitä voisi mainostaa enemmän. Ja koulussa voisi olla semmoinen mahdollisuus, että ylijäänyttä ruokaa voisi hakea koulun jälkeen, jos ei kotona ole varaa ruokaan.

Harrastukset olisivat halvempia tai niiden kustantamiseen saataisiin apua. Koska liikunta on tärkeää ja esim. joukkue lajeissa voi saada uusia ystäviä ja tunteen, että on tärkeä.

Ilmaisia harrastuksia lapsille, ruoka- ja elintarvike apua.

Esimerkiksi tarjoamalla lisää maksuttomia harrastus mahdollisuuksia lapsille ja nuorille, jonne olisi myös matalan kynnyksen osallistuminen. Myös ruoka-avun lisääminen, jossa voisivat auttaa kaupat ja koulut jakamalla laadukasta ruokaa taloudellisesti vaikeassa tilanteessa oleville perheille.

TUETUT LOMAT, ilmaiset harrastukset/harrastus stipendit. Puistoruokailut kesäisin ja muilla loma-ajoilla.

Tarjoamalla ilmaisia kerhoja lapsille ja nuorille, missä saa ruokaa ja pystyy olemaan kavereitten kanssa.

Ei leikkauksille ja palveluiden karsimiselle

Ei koko ajan karsittais niistä palveluista, jotka auttaa niitä, joilla on taloudellisesti vaikeaa.

Jos hallituksen leikkaukset lopetettaisiin. Eikä aina vain leikattaisi niiltä, joilla on jo valmiiksi huono elämä.

Lopettamalla leikkaaminen ja antamalla parempia tukia.

Aluksi nyt ainakin jätettäisiin leikkaukset pois.

Ei leikata toimeentulotuista.

En osaa sanoa, vaikea kysymys aikana, jolloin säästäminen on kuitenkin pakollista. Sanoisin silti, että asioita, joista säästetään, tulisi vaihtaa. Sosiaaliturvan ja opiskelijoihin liittyvien säästöjen tilalle tulisi säästää leikkaamalla jostain muusta.

Lopettaa leikkaukset ja vaikkapa nostaa hieman lapsilisää.

Työ ja työllisyys, verotus, lapsilisä

Työllisyyttä parantaa, jotta raha kiertäisi enemmän, perheillä olisi rahaa jota kuluttaa, jolloin valtio saisi verotuloja, joilla mahdollistaa asioita?

No se, mikä auttaisi kaikkia kerralla, on, että palkka, jota saadaan töistä olisi korkeampi, ja hinnat olisivat matalempia.

Selvittää tilanne kunnolla. Miksi on taloudellisesti vaikeaa? Esim. Pienipalkkaiset työt, työkyvyttömyys ilman eläkettä tai työpaikkojen puutos.

Auttaa etsimään työpaikan, pääsee kouluttautumaan tarvittaessa, saa tarvittavan rahan laskujen maksuun, ruuan saamiseen ja harrastuksiin.

Antamalla työmahdollisuuksia ja vähän taloudellista apua.

Verovähennyksiä vähävaraisille ja enemmän tukea/lapsilisiä.

Tuetaan heitä palveluilla. Voisi hieman antaa armoa töiden saamisessa. Ei ole työkokemusta, jos ei pääse töihin edes.

Tarjota neuvontaa ja työpaikkoja.

Hallitus ei leikkaisi koko ajan sekä oisi mahdollisuus saada helpommin töitä. Veroja pitäisi laskea, jolloin ihmiset saisivat enemmän rahaa.

No et rikkailla olis enemmän veroa kuin rahattomilla.

Työpaikkoja pitäisi keksiä jostain lisää. Työttömyystukia korkeammaksi mutta ei niin korkeaksi, ettei haluaisikaan käydä töissä.

Tarjoaa työpaikkoja enemmän, sillä yleensä suurin ongelma on se, ettei työpaikkaa löydy. Tai sitten maksuttomia kursseja, jossa opetetaan budjetointia ja sen tärkeyttä.

Lapsitukea pitäisi jatkaa, kunnes lapsi on 18-vuotias. Nuorihan on kalleimmillaan silloin 17-vuotiaana. Ainakin jos verrataan 5-vuotiaaseen. Vanhemmat nuoret syövät enemmän, saattaa harrastaa enemmän ja tytöillä on tarvetta kuukautistutuotteisiin.

Antaa lisää lapsilisiä ja alentaa ruoan ja palveluiden hintaa.

Isompi lapsilisä, järjestää ilmaisia puistoruokailuita perheille, jotka tarvitsevat niitä ja lahjoittaa vaatteita ja jos on pieni vauva niin esimerkiksi vaippoja.

Palvelut, keskusteluapu

Perheitä, joilla on taloudellisesti vaikeaa, voitaisiin tukea lisäämällä suoria tukia ja varmistamalla, että peruspalvelut kuten terveydenhuolto ja koulutus ovat aidosti maksuttomia.

Materialisella avulla. Huolehditaan koko perheen voinnista ja mielenterveydestä. Ehkä opetetaan viisasta rahan käyttöä?

Vähentää heidän verojansa, ilmaista terapiaa/muita sen kaltaisia apuja, lapsilisän kasvattaminen.

Sairaanhoitokorvauksia ei saisi yksityisellä käynnistä, sillä siellä käy enemmän ne, kenellä on jo valmiiksi varaa. Raha ohjattaisiin julkiseen terveydenhuoltoon.

Eri julkisten palveluiden kustannuksia ilmaiseksi, tai välttämättä hyvin pienellä maksulla.

Raha-apua, henkistä apua.

Sosiaalityöntekijät, jutella jonkun kanssa luottamuksellisesti.

Keskusteluapua ja erilaiset taloudelliset tuet.

Tukea myös muulla tavalla, kun vaan rahalla esimerkiksi tarvittavalla juttelu avulla lapsille tai nuorille, jotka joutuvat elää perheessä, jossa joudutaan laskea rahat tarkkaan.

Matalan kynnyksen apu, maksuton ja laadukas varhaiskasvatus ja koulutus, ennaltaehkäisevä talousneuvonta, asumisen hinnan kohtuullistaminen.

Tarjota enemmän apua ja keskustelutukea.

Esim. nuoristaloilla olisi ruokaa vilkkaina päivinä. Lämpimät paikat olisivat avoimia.

Siten, että kouluilla järjestettäisiin esimerkiksi ilmainen aamupala tai välipala jokaiselle oppilaalle, siten että sinne ei olisi ihan pakko mennä.

Luoda enemmän ilmaisia ja matalan kynnyksen palveluita. Lisätä ruokajonoja ja tuoda niitä pienemillekin alueille. Lisätä lapsitukea ja säädellä sitä perheen palkan mukaan. Lopettaa leikkaukset terveydenhuollosta ja sosiaalitoimesta.

Kysytään avun tarpeessa olevilta itseltään!

Kysymällä, kysymällä juuri heiltä, että mitä he tarvitsevat ja auttamalla niissä asioissa mitä he oikeasti tarvitsevat eikä vaan olettamalla tai olematta auttamatta ollenkaan.

Lasten ja nuorten terveisiä päättäjille

Kysymykseen ”Mitä haluaisit kertoa päättäjille ajankohtaisista omaa elämäsi tai lasten ja nuorten elämää yleisesti koskevista asioista?” tuli 811 vastausta. Alla on tarkasteltu sekä heikosti toimeentulevien että hyvin toimeentulevien vastauksia. Huomionarvoista on se, että huoli yhteiskunnan tilanteesta ja heikommin toimeentulevista koskettaa myös hyvin toimeentulevien perheiden lapsia.

Vähävaraisten perheiden lasten terveiset päättäjille ovat huolestuneita, vihaisiakin. Nuoret haluavat päättäjien ymmärtävän, että yhteiskunnan nykytilanne on heidän näkökulmastaan huolestuttava. Vastaajat tuovat esiin suurta huolta lasten ja nuorten mielenterveyden haasteista ja vaativat, että mielenterveyden ja oppimisen tuki on saatava kuntoon. Nuorilla on huoli omasta ja vanhempien työllistymisestä. Terveisten viestinä korostuu: kuunnellakaa meitä nuoria! Me olemme huolissamme ja ahdistuneita, tulevaisuus näyttää meistä monelle mahdottomalta ja toivottomalta.

Siitä, että te ette tiedä, miten paljon nämä päätökset vaikuttaa nuortenkin elämään, se että näin nuorena pitää pelätä köyhyyttä ja tulevaisuutta, käyttää reikäisiä kenkiä ja olla huolissaan, nostetaanko kaupan halppismerkkienkin hintoja, sitä, että milloin tulee taas se pieni määrä rahaa vai tulee ollenkaan, jolla pitäisi syöttää koko perhe. Kaikki vain sen takia, että te, joilla menee hyvin rahallisesti, voisi mennä vähän paremmin, se on vaan niin epäreilua.

Moni lapsi ja nuori pelkää jatkuvasti kysyä vanhemmilta rahaa, koska se kuormittaa ajatusta vielä enemmän siitä, että on itse syy siihen, että perhe ajautuu köyhyyteen ja monella ei ole uskallusta kysyä edes terveydelle pakollisiin tuotteisiin rahaa ja monet lapset ja nuoret oikeasti pelkää, että menettää vanhemman rahan takia tai pahimmillaan myös kodin.

Kaikille ei ole ruokaa kotona, koska leikkaatte vähävaraisilta. Olen nälkäinen lähes joka päivä.

Haluaisin kertoa ne asiat, mitä aiemmin sanoin. Että vanhempani irtisanottiin ja meidän viisihenkinen perhe on stressaantunut taloudellisesta tilanteesta. Haluan heidän ymmärtävän oikeasti, että päätökset vaikuttavat ihmisten elämiin ja, että alaikäisetkin joutuvat miettimään vanhempiensa taloudellista tilannetta ja taktikoimaan tarpeidensa kanssa.

Vähän toivottomalta tuntuu tää, ku koko ajan leikataan. Varmaan vuoden päästä pitäis täältä kotikunnasta lähteä muual opiskelee. Tuntuu kuitenkin, ettei se oo mahdollista, koska rahat eivät vaan riitä. Ja parempi se ois, et meitä tuettaisiin rahallisesti, ku ollaan viel opiskelijoita. Jos otetaan vaan lainaa, maksellaan sitä viel vuosia takasin, eikä meil oo samal taval rahaa kuluttaa ja tukee siten myöhemminkään tätä valtioa.

Monet lapset syntyy köyhyyden keskelle, joka tuottaa traumoja, joka aiheuttaa terapian tarpeen, jota ei pystytä mahdollistamaan, koska terapia on liian kallista nykypäivänä. Jokainen henkäys elämässäni on epävarmaa, koska en tiedä riittääkö minulla rahat siihen.

Opiskelu ei ole tässä maassa kannattavaa täysi-ikäistymisen jälkeen. Haluatteko säästöjä nyt ja myöhemmin vähemmän työssäkäyviä veronmaksajia vai haluatteko nyt tappiota taloudellisesti ja myöhemmin hyvän työllisyys tilanteen ja tarpeeksi veronmaksajia korjaamaan tappion? Laittakaa kannuste opiskelulle, älkääkä leikatko opiskelijoilta tai sote palveluista.

Kuunnelkaa, mitä nuorilla on sanottavaa. En tiedä yhtäkään nuorta, jolla ei olisi jotain mielenterveydellistä ongelmaa, joten pliis älkää leikatko enempää nuorten mielenterveyden palveluilta.

Tahtoisin kertoa, että suunnan on muututtava. Jos se ei päättäjiltä itseltään onnistu, meidän on keksittävä keinot ja otettava ohjat omiin käsiimme. Nuoret ja lapset ovat maamme tulevaisuus, miksi emme panosta tulevaisuuteen? On lopetettava sonnan kaataminen lasten ja nuorten niskaan. On annettava meidän osallistua ja kuulua. Meidät on huomioitava, vaikka emme olisikaan rikkaiden lapsia. Me vajoamme teidän sontaanne. Ottakaa lapiot käteen ennen kuin hukumme, sillä meidän mukanamme hukkuu koko tulevaisuus.

Nekin vastaajat, jotka elävät taloudellisesti vähintään kohtuullisesti pärjäävissä perheissä, haluavat viestiä päättäjille huoltaan siitä, kuinka monissa perheissä on tällä hetkellä taloudellisesti vaikeaa. Vaikka taloudelliset huolet eivät koskettaisi heitä itseään, moni kuvaa vastauksissaan näkevänsä ympärillään paljon haastavia elämäntilanteita. He haluavat päättäjien ymmärtävän, että huoli vanhempien työttömyydestä tai työn menettämisestä on monella suuri. He haluavat päättäjien tietävän, että mielenterveysongelmat ovat todellisia ja että niihin on puututtava ja tarjottava apua. Lisäksi nuoret pitävät tärkeänä, että päättäjät ymmärtävät päätöstensä vaikuttavan nuorten tulevaisuuskokoon.

Meit kiinnostaa oikeesti maailmantilanne ja tulevaisuus, ja silloin ku me heitetään läppää niillä, nii meit myös ahistaa ihan sikana. Aina ei pysty ottaa rankkoja asioita vakavasti, ku silloin menee järki.

Monella nuorella on paljon unelmia ja tavoitteita, vähävaraisten perheiden nuorten ja lasten tavoitteet ovat yhtä tärkeitä kuin muidenkin. Surullista, että heidän perhettään ei tueta, vaan päinvastoin. He saattavat esimerkiksi joutua lopettamaan rakkaan harrastuksen tai heillä ei edes välttämättä ole ikinä mahdollisuutta sellaiseen harrastukseen kuin haluaisi. Heidän elämänsä rajoittuvat perheen rahatilanteen vuoksi, ja se ei ole heidän vikansa.

Nuorilla ei oo helppoa. Menkää huvikseen kattomaan vaikka millasta taidetta (musiikkia, tanssia, kuvataidetta) nuoret nykyään tekevät. Se on avunhuuto meidän mielenterveydelle, oikeesti. Me ollaan huolissaan itsestämme ja muista me ollaan huolissaan tästä koko maailmasta. Joko auttakaa meitä olemaan huolehtimatta tai tehkää tälle maailmalle jotain, jotta me voidaan lopettaa siitä huolehtiminen. Maailman ongelmien ratkaisun painon ei pitäis olla nuorten harteilla.

Leikkaukset pitää perua, niissä ei ollut mitään järkeä. Lapset ja nuoret tarvitsevat enemmän mielenterveyden palveluita, sekä palveluita, jotka voisivat auttaa nuoria sosiaalisoitumaan ja verkostoitumaan ja täten myös ehkäisemään mielenterveyden häiriöitä.

Suomen nuorilla menee aika huonosti ja ainoa tapa parantaa asiaa on saada nuorten ääni kuuluvammaksi ja ottaa heidät tosissaan, sillä me olemme valtiomme tulevaisuus ja haluamme vaikuttaa siihen jo nyt. Meitä ei pitäisi vähätellä, koska olemme vasta niin nuoria.

Että heidän täytyy ymmärtää, kuinka paljon heidän tekemät päätökset vaikuttavat varsinkin nuoriin lapsiin. Monien perheiden vanhemmat menettävät työpaikat leikkauksien takia, eikä vanhemmat enää voi elättää perhettä tai lapsia kuin ennen. Lapsen ja nuoren kuuluu saada apua, mitä hän tarvitsee ja leikkaukset vain pahentavat asiaa. Monta nuorta, myös minua, ahdistaa jatkuvasti pelko siitä, että menettääkö vanhempi tai molemmat työ paikan. Moni lapsi saattaa joutua lopettamaan esim. harrastuksen sen takia, että perheellä ei ole varaa siihen.

Tehkää jotain. Jo nyt lapset pelkäävät jäävänsä työttömiksi ja lasten ja nuorten mielenterveys vain heikkenee. Nuorten mielenterveyttä ei myöskään yhtään edesauta sodat, työttömyys, avunsaannin vaikeus, köyhyys tai nälkä. Ei ole oikein yhdellekään lapselle tai nuorelle pelätä jo pienenä, mitä tulevaisuus tuo tullessaan.

Lasten ja nuorten tulevaisuus usko ei ole kovin hyvällä tolalla. Varmistakaa, ettei lasten ja nuorten tarvitse ahdistua ajatellessaan tulevaisuutta. Antakaa mahdollisuus haaveilla ilman että täytyy miettiä, onko varaa opiskella, toteutuuko saavutettavuus tai onko meillä planeettaa jolla elää. Mutta tämä ei tapahdu piilottamalla tietoa lapsilta ja nuorilta, vaan muuttamalla maailmaa ja yhteiskuntaa. Ja myös antamalla lapsille ja nuorille keinoja vaikuttaa yhdessä.

Mä toivon, että tämä näytetään suoraan päättäjille: Haistakaa paska. Lapset ja nuoret voi pahoin, ja te vain leikitte rahalla kavereidenne kanssa. Leikkaatte koko ajan vähemmistöiltä. Moni lapsi elää köyhyydessä. Olen yksi niistä. Asun äitini ja pikkusiskoni kanssa kolmesta, ja rahasta on pulaa. Olen ollut taas monta päivää syömättä, koska kotona ei ole ruokaa, eikä rahaa käydä kaupassa, koska ruuan hinnat on korkeat. Kotona on kylmä, koska sähkö maksaa, käyn 2 kertaa viikossa suihkussa, hyvällä tuurilla 4, jos sähkö on halpaa. En saa edes kunnollista apua. Sosiaalityöntekijät tekevät huonoa työtä. Tulevat vain meille puhumaan, eikä edes kunnon asioista. Tän pitää muuttua. Mä pyydän.

Pelastakaa Lasten suositukset lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi

Vuoden 2026 Lapsen ääni -kysely osoittaa pienituloisissa perheissä elävien lasten ja nuorten kokevan arjessaan aineellista puutetta ja ulkopuolisuutta sekä osattomuutta. Heidän hyvinvoinnin kokemuksensa sekä usko tulevaisuuteen on heikompaa kuin paremmin toimeentulevilla ikätovereilla. Tehdyt poliittiset päätökset esimerkiksi sosiaaliturvaan herättävät huolta. Leikkaukset ovat myös konkreettisesti vaikuttaneet lasten ja nuorten elämään ja syventäneet köyhyyden kokemuksia. Sosiaali- ja terveysjärjestöihin kohdistetut säästöt eivät helpota tilannetta.

Lapsilla on YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti oikeus tulla kuulluiksi ja heidän näkemyksiään tulisi ottaa huomioon niin kansallisen lainsäädännön uudistamisessa, kaikissa heitä koskevista hallinnollisista päätöksistä ja toimissa kuin hyvinvointialueiden ja kuntien lapsille ja perheille suunnattujen palvelujen kehittämisessä ja laadun varmistamisessa. Erityistä huomiota lapsen edun arvioimiseksi tarvitsevat köyhyydessä elävät lapset ja nuoret, joiden elämässä on haavoittavia tekijöitä ja hyvinvointia heikentäviä riskejä.

Tähän lukuun on koottu suosituksia niin valtakunnallisesti kuin hyvinvointialue- ja kuntatasolle. Lisäksi luvun lopussa on huomioita, miten jokainen voi omalta osaltaan olla mukana vahvistamassa lapsiystävällisen yhteiskunnan ja yhteisöjen elinvoimaisuutta ja vaikuttamassa lapsiperheköyhyyden vähentämiseen ja ehkäisemiseen. Suositusten muotoilussa on huomioitu poliittiset päätökset ja niiden vaikutukset esimerkiksi sosiaaliturvaleikkausten osalta, Lapsen ääni -kyselyn vastaukset ja vastaajien ratkaisuehdotukset sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen sisällöt ja lapsen oikeuksien komitealta saadut suositukset Suomen valtiolle.

Mitä päättäjien tulee tehdä valtakunnallisesti?

SUOMESSA EHKÄISTÄÄN LAPSIPERHEKÖYHYTTÄ

- » asettamalla sitova tavoite köyhydessä elävien lasten määrän vähentämisestä vähintään 33 000 lapsella hallituksen toimilla hallituskauden aikana.
- » sitoutumalla lapsiperheköyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisemiseen toimeenpanemalla eurooppalaista lapsitakuuta Euroopan unionissa (EU) ja kansallisesti osana lapsistrategiaa.
- » uudistamalla sosiaaliturvaa lapsivaikutusten arvioinnin pohjalta lapsilähtöisesti ottaen huomioon haavoittavassa asemassa olevat perheet.
- » varaamalla sosiaalietuuksiin korotuksia ja huomioimalla etuuksissa lapsikorotusten tarve.
- » ottamalla takaisin käyttöön lapsilisien indeksidonnaisuus.
- » muuttamalla lapsilisä etuoikeutetuksi tuloksi toimeentulotuessa.
- » korottamalla lapsilisän yksinhuoltajakorotusta.
- » ulottamalla lapsilisä 17-vuotiaisiin, ja jatkamalla lapsilisäjärjestelmän kehittämistä arvioiden huolellisesti lapsivaikutukset.
- » ottamalla harkintaan lapsilisäjärjestelmän selvityshenkilöraporttiin kirjatut asumistukeen kohdennetut toimet.
- » varaamalla harrastamisen Suomen malliin riittävät resurssit ja kehittämällä mallia edelleen kansallisen arvioinnin pohjalta harrastamisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi.
- » kannustamalla kuntia järjestämään lapsiperheille maksutonta kesäajan puistoruokailua.

Mitä päättäjien tulee tehdä hyvinvointialueilla?

HYVINVOINTIALUEILLA EHKÄISTÄÄN LAPSIPERHEKÖYHYTTÄ

- » Tunnistamalla tukea tarvitsevat lapset, nuoret ja perheet.
- » Varmistamalla, että kaikille haavoittavassa asemassa oleville perheille suunnatut terveys- ja sosiaalipalvelut ovat riittäviä ja oikea-aikaisia.
- » Ottamalla neuvolapalveluissa varhaisessa vaiheessa puheeksi perheen taloudellinen tilanne sekä ohjaamalla vanhempia saamaan tukea tilanteeseensa.
- » Varaamalla riittävästi resursseja täydentämään ja ehkäisevään toimeentulotukeen.
- » Tekemällä päätöksiä ja investointeja, jotka tukevat perheille suunnattujen palvelujen joustavaa yhteensovittamista.
- » Helpottamalla yksinhuoltajien ja muiden tukea tarvitsevien perheiden tilannetta ja varmistamalla, että kotipalvelut ja perhetyö toimivat ja tukea on saatavilla matalalla kynnyksellä esimerkiksi lastenhoitoavun ja tukiperhetyön muodossa, yhteistyössä järjestöjen kanssa.
- » Varmistamalla, että kuntien perhekeskuksista välittyy tietoa lasten ja lapsiperheiden tilanteesta hyvinvointialueen päätöksentekoon.
- » Tarjoamalla perheille monipuolisesti matalan kynnyksen palveluja, kuten kummi- ja lomakotitoimintaa ja tukiperheitä.

Mitä päättäjien tulee tehdä kunnissa?

KUNNISSA EHKÄISTÄÄN LAPSIPERHEKÖYHYTTÄ

- » Huolehtimalla, että lasten ja perheiden yksilöllinen tilanne huomioidaan palveluissa, jotka on suunnattu vanhemmille, huoltajille ja muille lasten elämässä oleville aikuisille.
- » Tukemalla kaikkien lasten harrastamista perheiden toimeentuloa kuormittamatta.
- » Kohtaamalla erilaisissa tilanteissa olevia lapsia, nuoria sekä perheitä ja hyödyntämällä köyhyden kierteen katkaisemisessa heidän kokemuksiaan sekä kouluterveyskyselyn ja sen kaltaisten tutkimusten ja selvitysten tuloksia päätöksiä tehdessä.
- » Rahoittamalla, kehittämällä ja ylläpitämällä ennaltaehkäiseviä palveluja ylisukupolvisen huono-osaisuuden ennaltaehkäisemiseksi ja eriarvoisuuden kaventamiseksi.
- » Tarjoamalla lapsille maksutonta puistoruokailua koulujen lomakausilla.

Mitä voimme tehdä yhdessä?

- » Kannustetaan ja vahvistetaan kohtaamaan ja kohtelemaan toisia ihmisiä kunnioittavasti ja arvostavasti, jotta jokainen voi kokea olevansa yhteisönsä arvokas jäsen taloudellisesta tilanteestaan riippumatta.
- » Lapsiperheköyhyyden vähentämisessä tulee hyödyntää yhteisöjen kannattelevaa voimaa. Eri järjestöjen, yhdistysten ja yritysten, seurakuntien ja urheiluseurojen sekä digitaalisen tuen ja paikallisyhteisöjen merkitys on huomioitava osana lasten ja perheiden arjen tukea. Yhteistyötä on tärkeää tehdä yli sektorirajojen ja julkisen ja kolmannen sektorin osaamista hyödyntäen.
- » Paikallisesti toimiville yhteisöille on taattava resurssit auttaa toimeentulovaikeuksista kärsiviä perheitä neuvonnalla ja riittävillä taloudellisilla avustuksilla.
- » Lasten ja nuorten kuulluksi ja kohdatuksi tulemisen mahdollisuuksia on edistettävä yhteisöissä esimerkiksi yhteisillä tapaamisilla ja tilaisuuksilla sekä digitaalisia keinoja hyödyntäen. Lasten toiveita kuulemalla voidaan järjestää esimerkiksi maksuttomia harrastuskokeiluja yhteistyössä kunnan ja harrastusseurojen kanssa.
- » Lapsiperheköyhyyden vaikutukset eivät saa vahingoittaa lasten hyvinvointia, kasvua ja kehitystä. Eri tahojen välisellä yhteistyöllä paikallisyhteisöt voivat olla merkittävällä tavalla edistämässä lapsen oikeuksien toteutumista ja vaikuttamassa lapsiperheköyhyyden vähentämiseen ja ehkäisemiseen.

Lapsen ääni 2026

Lasten kokemuksia hyvinvoinnista, arjesta ja pienituloisuudesta.

Työryhmä:

Aino Sarkia, Laura Rinkineva sekä Pelastakaa Lasten vaikuttajaryhmän
13-17-vuotiaat nuoret

Kuvat:

Anna Autio / Pelastakaa Lapset

Taitto: Atte Nykänen / Pelastakaa Lapset

Pelastakaa Lapset 2026

Pelastakaa Lapset on maailman johtava sitoutumaton lapsijärjestö, joka saa aikaan välittömiä ja pysyviä muutoksia lasten elämässä. Yhdessä turvaamme jokaisen lapsen oikeuden elämään, suojeluun, oppimiseen ja osallisuuteen Suomessa ja maailmalla.

Koska lasten tulevaisuus alkaa nyt.

pelastakaalapset.fi

Pelastakaa Lapset